

VERMENIGVULDIGEN

Een onderzoek naar de overdracht tussen voorschoolse opvang en de basisschool gericht op kinderen met een taalachterstand

Kirsten Okken
Afstudeerscriptie Toegepaste Psychologie
Saxion Deventer

Naam afstudeerder	Kirsten Okken
Studentnummer	405062
E-mailadres	405062@student.saxion.nl kirsten.okken@hotmail.com
Opdrachtgever	Basisschool 't Prisma
Contactpersoon	Lilian Weenk
Functie	Directrice
Onderwijsinstelling	Saxion Hogeschool
Academie	Mens en Arbeid
Opleiding	Toegepaste Psychologie
Afstudeerrichting	Ontwikkelingspsychologie en Orthopedagogiek
Eerste begeleider	Frederieke Hermsen
Tweede begeleider	Laurens Ekkel

Deventer, 1 maart 2019

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie 'Delen is vermenigvuldigen: een onderzoek naar de overdracht tussen voorschoolse opvang en de basisschool gericht op kinderen met een taalachterstand'. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Toegepaste Psychologie aan Saxion Hogeschool te Deventer. Van september 2018 tot en met februari 2019 heb ik dit onderzoek uitgevoerd voor basisschool 't Prisma te Doetinchem.

Graag wil ik mijn dank uitspreken naar mijn beide begeleiders. Frederieke Hermsen (1^e begeleider) voor haar ondersteuning en feedback op het onderzoek, maar ook voor de momenten dat ik stress ervaarde en zij mij rust en uitleg kon geven. Laurens Ekkel (2^e begeleider) wil ik graag danken voor het meedenken en de kritische feedback. Daarnaast gaat mijn dank uit naar Lilian Weenk als opdrachtgever en als begeleider tijdens het onderzoek. Tot slot wil ik graag mijn familie en vrienden danken voor hun steun tijdens het schrijven van mijn scriptie. In het bijzonder wil ik Laura Slotman en Aaldert Okken danken voor hun feedback die zij mij gegeven hebben tijdens de uitvoering van het onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier

Kirsten Okken
Deventer, 1 maart 2019

Samenvatting

In opdracht van basisschool 't Prisma is er onderzoek gedaan naar de overdracht tussen de voorschoolse opvang en de basisschool, specifiek gericht op kinderen met een taalachterstand. Er werd geconcludeerd door de voorschoolse opvang dat de komende jaren 60% van de kinderen binnen zal komen met een taalachterstand. De directrice van basisschool 't Prisma wilde weten hoe deze kinderen geregistreerd en begeleid kunnen worden. De bevindingen van dit onderzoek kunnen zorgen voor een doorgaande lijn tussen de voorschoolse opvang en de basisschool. De hoofdvraag voor dit onderzoek is als volgt geformuleerd; 'Welke manieren van overdracht kunnen op basisschool 't Prisma worden gebruikt zodat kinderen met een taalachterstand worden geregistreerd en begeleid?'

Om antwoord te geven op de vraag zijn er, doormiddel van persoonlijke communicatie, drie groepen in het onderzoek betrokken. De eerste groep omvat leerkrachten van basisschool 't Prisma. De tweede groep omvat pedagogisch medewerkers van de voorschoolse opvang, waar de meeste kinderen vandaan komen. De derde en laatste groep omvat leerkrachten van basisscholen in de regio Zutphen. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van diepte-interviews. De respondenten zijn via de mail benaderd en vervolgens zijn er afspraken gemaakt om een interview af te nemen.

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er een warme overdracht gehanteerd moet worden voor kinderen met een taalachterstand. Kinderen waarbij geen taalachterstand is geconstateerd kan een koude overdracht gehanteerd worden. Daarnaast blijkt dat volgens de leerkrachten van basisschool 't Prisma alleen de ouders belangrijk zijn bij de overdracht, terwijl de pedagogisch medewerkers ouders, leerkrachten en hunzelf belangrijk vinden bij de overdracht. De leerkrachten van basisschool 't Prisma willen graag een nauwe samenwerking tussen de voorschoolse opvang en de basisschool. Dit kan gerealiseerd worden door één aanspreekpunt te creëren voor de overdracht. Daarnaast geven alle respondenten aan het een resultaatgericht en leuk idee te vinden om bij elkaar te gaan kijken. Daardoor krijgen de leerkrachten een beeld waar het kind vandaan komt en weten de pedagogisch medewerkers waar het kind heen gaat.

Het advies is om een toegepast psycholoog een training te laten geven over communicatie en samenwerking. Daarnaast moet er één aanspreekpunt voor de overdracht komen waardoor er een doorgaande lijn gerealiseerd wordt. Andere adviezen waren om de leerlijnen van het Ontwikkelingsvolgmodel te integreren binnen het onderwijs, een toestemmingsformulier door de gemeente op te laten maken en een voor- vroegschoolse educatie programma aan te schaffen op basisschool 't Prisma.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Verklarende woordenlijst	6
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding van het onderzoek	7
1.2 Onderzoeksvraag	8
1.3 Doelstelling van het onderzoek	8
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	9
2.1 Taalachterstanden	9
2.2 Overdracht	10
2.3 Taalachterstanden en overdracht	13
2.4 Aanzet van het onderzoek	13
Hoofdstuk 3 Onderzoeksdesign.....	15
3.1 Onderzoeksmethode	15
3.2 Onderzoeksdoelgroep	15
3.3 Onderzoeksinstrument	15
3.3.1 Betrouwbaarheid	16
3.3.2 Validiteit	16
3.4 Procedure.....	16
3.5 Analyses	16
Hoofdstuk 4 Onderzoeksresultaten.....	17
4.1 Uitvoering en respons	17
4.2 Resultaten	17
4.2.1 Leerkrachten en intern begeleiders basisschool 't Prisma	17
4.2.2 Pedagogisch medewerkers.....	20
4.2.3 Leerkrachten regio Zutphen	22
Hoofdstuk 5 Conclusie, discussie en aanbevelingen	24
5.1 Conclusie	24
5.1.1 Leerkrachten en intern begeleiders basisschool 't Prisma	24
5.1.2 Pedagogisch medewerkers.....	25
5.1.3 Leerkrachten regio Zutphen	26
5.1.4 Conclusie centrale vraag.....	27
5.2 Discussie.....	27
5.3 Aanbevelingen.....	28
Literatuurlijst	30

Bijlagen	33
Bijlage 1 Eigen werk verklaring.....	33
Bijlage 2 Kennismakingsgesprek formulier	34
Bijlage 3 Codering leerkrachten en intern begeleiders basisschool 't Prisma.....	36
Bijlage 4 Codering pedagogisch medewerkers	41
Bijlage 5 Codering leerkrachten regio Zutphen	44
Bijlage 6 Plan van aanpak	47
Bijlage 7 Stellingen	48

Verklarende woordenlijst

Woord/afkorting	Betekenis
IKC	Integraal kindercentrum
LIO	Leraar in opleiding
NJI	Nederlands Jeugd Instituut
OVM	Ontwikkelingsvolgmodel
Taalachterstand	Problemen in de taalontwikkeling of in het leren
TP	Toegepast Psycholoog
VSO	Voorschoolse opvang
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van het onderzoek beschreven. De mogelijke oplossingen komen hierin naar voren. Daarna wordt de onderzoeksvraag beschreven waarin de deelvragen aan bod komen. Ten slotte komt de opdrachtgever aan bod en een korte relevantie van het onderzoek.

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Uit een gesprek tussen de directrice van basisschool 't Prisma en de onderzoekster blijkt dat er geen overdracht plaatsvindt door de voorschoolse opvang (hierna te noemen als VSO) als een nieuwe leerling op de basisschool wordt aangemeld (persoonlijke communicatie, 19 september 2018). Dat betekent dat de leerlingen binnen kunnen komen met bepaalde zorgvragen en hier niet op ingespeeld kan worden door de leerkrachten. Basisschool 't Prisma verwacht informatie vanuit de VSO te krijgen over de ontwikkeling van het kind en de thuissituatie. Door een goede overdracht kan een kind een start maken op school. Daarom staat in de regelgeving dat er een overdracht moet zijn, alleen niet hoe (van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, z.d.). Het heeft niet alleen een positief effect op het kind maar ook op de omgeving, wat bestaat uit ouders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers (Velsink, 2016). Het positieve effect heeft vooral te maken met de gezamenlijke activiteiten die ondernomen zijn, de ouders zijn bekend met de groepsleerkracht, en ouders die het fijn vinden dat het kind bekend is met de schoolomgeving (Fukkink, Hoogeveen, & Muller, 2016). Er kunnen verschillende overdrachtsactiviteiten ondernomen worden om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen. Denk daarbij aan het bezoeken van de basisschool door de pedagogisch medewerker en het kind, gezamenlijke activiteiten tussen VSO en basisschool en/of het kind bezoekt de basisschool, ook wel wendagen genoemd (Broström, 2018).

Niet alleen de overdrachtsactiviteiten zijn belangrijk maar ook de kindgegevens zijn relevant. Het blijkt dat er veel variatie is in de overdracht van kindgegevens aan de basisschool (Fukkink et al., 2016). Voorbeelden hiervan zijn een peuter- kleuteroverleg op structurele basis of een gesprek met ouders (Dekker et al., 2016). Dekker et al., (2016) geven aan dat sommige VSO's deze verantwoordelijkheid neer leggen bij de ouders. Andere VSO's hebben korte lijnen met de school en vragen toestemming aan ouders om de kindgegevens door te geven. Deze korte lijnen komen vaak voor wanneer de VSO en de basisschool in hetzelfde gebouw zitten. Door deze korte lijnen is het makkelijker om bij elkaar naar binnen te lopen en een kort gesprek aan te gaan over het kind (Amsing & Eilers, 2012). Daarnaast is volgens Dekker et al., (2016) de overdracht warmer naarmate de voorzieningen dichterbij elkaar zitten. Een warme overdracht houdt volgens Driessen (2012) in dat ouders, peuter- en kleuterleidster persoonlijk contact hebben over het kind. Een koude overdracht betekent dat er alleen formulieren worden overgedragen (Driessen, 2012).

Volgens de opdrachtgever komt 60% van de kinderen de komende jaren binnen met een taalachterstand (persoonlijke communicatie, 21 juni 2018). De directrice heeft dit doorgekregen van de VSO tijdens een overleg. Het is een groeiend probleem blijkt uit een rapport van de inspectie van onderwijs (2018). Onvoldoende blootstelling aan taal kan een oorzaak zijn van taalachterstand (Van der Ploeg, Lanting, Galindo Garre, & Verkerk, 2007). Taalachterstanden kunnen voorlopers zijn van latere taal- en leerstoornissen of gedragsproblemen en daarnaast kan het zorgen voor lees- en schrijfmoeilijkheden.

De opdrachtgever wil graag de overdracht beter regelen zodat de kinderen met een taalachterstand beter opgevangen kunnen worden. Hier zijn verschillende manieren voor. Eén van de manieren is bijvoorbeeld een protocol opstellen voor het realiseren van een doorgaande lijn tussen VSO en basisonderwijs. Ellenbaas van Ommen en Van der Maas (2013) hebben een artikel geschreven waardoor de basisschool een protocol kan opstellen. Daarnaast kan de opdrachtgever kiezen voor een leerlingvolgsysteem, waar de VSO ook toegang voor heeft. Uit onderzoek van Kaasjager (2012) blijkt echter dat er problemen zijn met de afstemming tussen VSO en basisschool.

1.2 Onderzoeksvraag

Op grond van het voorgaande is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Welke manieren van overdracht kunnen op basisschool 't Prisma worden gebruikt zodat kinderen met een taalachterstand worden geregistreerd en begeleid?

Voor het begrip 'overdracht' wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van de definitie van Dekker et al., (2016): het delen en/of uitwisselen van informatie tussen voorzieningen, professionals en ouders. Voor het begrip 'taalachterstanden' wordt de definitie van Rigter en Hintum (2015) gebruikt: problemen in de taalontwikkeling of in het leren. Dit kan verschillende niet-specifieke oorzaken hebben en kan ook veroorzaakt worden door een specifieke taal-, spraak- of leerstoornis.

Naar aanleiding van de hoofdvraag zijn de volgende deelvragen geformuleerd

1. Welke aspecten vinden leerkrachten van basisschool 't Prisma belangrijk bij een overdracht van een leerling met een taalachterstand?
2. Welke aspecten vinden pedagogisch medewerkers belangrijk bij een overdracht van een leerling met een taalachterstand?
3. Welke ervaringen hebben leerkrachten uit de regio Zutphen bij een overdracht van een leerling met een taalachterstand?

1.3 Doelstelling van het onderzoek

De opdrachtgever van dit onderzoek is basisschool 't Prisma. Deze basisschool valt onder Gelderveste. Gelderveste is een scholengroep die vooral gevestigd is in de Achterhoek. Basisschool 't Prisma gelooft in interactief onderwijs, waarbij kinderen worden uitgedaagd om te leren, kritisch én creatief te denken. Ze spelen in op de wereld van de toekomst. Dit doen ze doormiddel van Unitonderwijs. De leerlingen leren vanuit talenten en vaardigheden, waarin ze niet bij elkaar in een klaslokaal zitten, maar zelf bewegen door de unit. De leerlingen plannen zelf hun dag aan de hand van het onderwijsaanbod en krijgen daar begeleiding bij als dat nodig is.

Daarnaast werken ze met kernconcepten. Dit is een verzameling van aan elkaar gerelateerde leerinzichten. Kernconcepten verbinden de werkelijkheid met de lesstof waardoor leerlingen beter begrijpen hoe iets werkt en de verbanden zien liggen. Kernconcepten wisselen het jaar door, alleen getalbegrip (reken en wiskunde) en communicatie (taal) zijn het hele jaar aanwezig.

Uit onderzoek van Fukkink et al., (2016) en Dekker et al., (2016) is te lezen dat een overdracht erg belangrijk is voor het kind en zijn/haar omgeving. De overdracht op basisschool 't Prisma is niet geregeld. Daarnaast blijkt uit het gesprek met de directrice (persoonlijke communicatie, 21 juni 2018) dat de verwachting is dat er steeds meer kinderen binnen komen met een taalachterstand. Het doel van dit onderzoek is om in beeld te brengen hoe de overdracht beter geregeld kan worden zodat kinderen met een taalachterstand beter gezien en begeleid kunnen worden op basisschool 't Prisma. Dit onderzoek is niet alleen bruikbaar voor basisschool 't Prisma, maar kan gebruikt worden door andere scholen in de gemeente Doetinchem. In een bijeenkomst over voor- en vroegschoolse educatie (hierna te noemen als VVE) heeft een beleidsmedewerker van de gemeente Doetinchem laten weten dat dit een interessant onderzoek is voor de scholen in de gemeente Doetinchem (persoonlijke communicatie, 9 oktober 2018). Zij heeft gevraagd om de uitkomsten van dit onderzoek te delen met de gemeente.

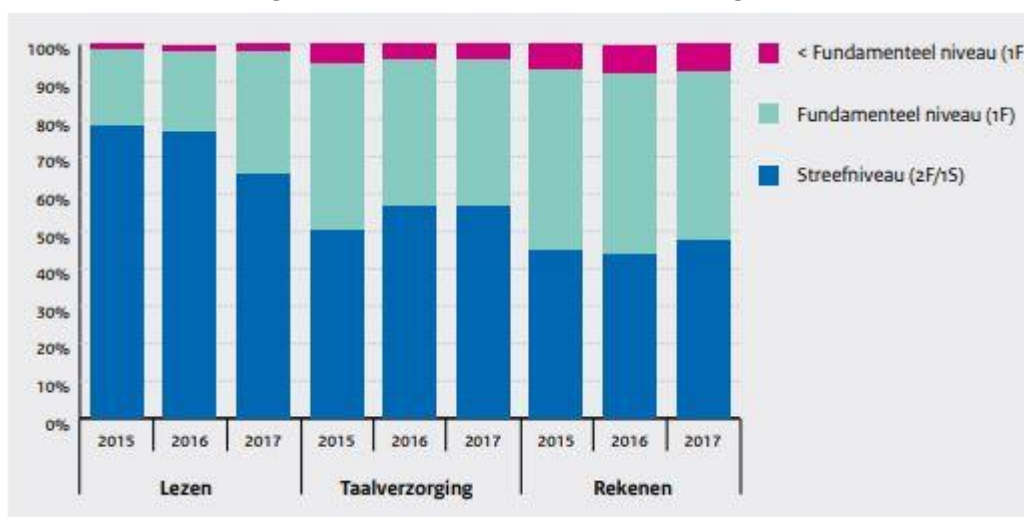
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

In het tweede hoofdstuk wordt ten eerste ingegaan op het onderwerp taalachterstanden. Ten tweede komt de overdracht aan bod. Er zijn verschillende bronnen gevonden die per onderwerp zijn uitgediept. Ten derde is er een korte paragraaf gewijd aan de samenhang tussen taalachterstanden en overdracht. En tot slot wordt een korte aanzet tot het onderzoek gedaan.

2.1 Taalachterstanden

Een taalachterstand kan veroorzaakt worden door onvoldoende blootstelling aan de taal (Van der Ploeg et al., 2007). Vroege verstoringen van de taalontwikkeling kunnen voorlopers zijn van latere taal- en leerstoornissen en de oorzaak zijn van gedragsproblemen. Daarnaast kan een vertraagde taalontwikkeling gerelateerd zijn aan lees- en schrijfmoeilijkheden. Het is een probleem dat een grote rol speelt in de totale ontwikkeling van een kind. Het vindt zijn oorsprong in de hersenen. Het kind kan in zijn/haar hoofd geen woorden of zinnen meer bedenken (Beernink, van Koeven, & Vreman, 2010). Door het aanbieden van een doorgaande leerlijn doormiddel van voorschoolse en naschoolse programma's kan taalontwikkeling gestimuleerd worden (Emmelot & Schooten, 2006). De stimulatie vanuit huis is belangrijk voor de taalontwikkeling van het kind. Het blijkt dat juist bij taalachterstanden de thuissituatie belangrijk is (Driessen, Veen, & Van Dalen, 2015). Onvoldoende taalaanbod vanuit de omgeving wordt blootstellingsachterstand genoemd, hierbij kan er nog weer onderscheid worden gemaakt tussen autochtone en allochtone kinderen en gezinnen waarbij überhaupt weinig gecommuniceerd wordt met het kind (Driessen et al., 2015).

Volgens het rapport van de inspectie van onderwijs (2018) zijn taalachterstanden de laatste jaren een probleem binnen Nederland dat blijft groeien. In datzelfde rapport staat beschreven dat ten opzichte van 15 tot 20 jaar geleden de resultaten van de reken- en leesprestaties dalen binnen Nederland. Met name het aandeel leerlingen dat op een hoog niveau leest daalt. Lezen is een onderdeel van de taalontwikkeling. In Figuur 1 is te zien dat in drie jaar tijd het percentage leerlingen dat het streefniveau haalt fors is gedaald. Het percentage leerlingen voor het streefniveau van taalverzorging is wel gestegen, maar dit is minimaal. Deze gegevens zijn verzameld doormiddel van de centrale eindtoets. Deze tabel zegt niks over wanneer en hoeveel leerlingen een taalachterstand hebben.

Figuur 1: Percentage leerlingen naar behaald referentieniveau lezen, taalverzorging en rekenen op de CET. Overgenomen uit Inspectie van Onderwijs, 2018 (<https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2018/04/11/rapport-de-staat-van-het-onderwijs>).

Kinderen met een taalachterstand halen deze taalachterstand niet gemakkelijk meer in. Vroeg signalering en vroege educatie moet aangepakt worden voordat het kind naar de basisschool gaat. Dit kan bijvoorbeeld door de jeugdgezondheidszorg schrijft staatsecretaris Dijkema in een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 31293, nr. 18, 2008). Een doorlopende leerlijn draagt bij aan de effectiviteit van de VVE (Kamerstukken II, 31293, nr. 18, 2008). Vanuit de VSO komen verschillende kinderen binnen bij de basisschool die VVE hebben afgerond. Het doel van VVE is om kinderen een

betere start te geven in het basisonderwijs (Veen et al., 2013). VVE wordt verzorgd binnen twee organisaties, namelijk: de voorschoolse voorziening en de basisschool (Nederlands Jeugd Instituut [NJI], z.d.). Doormiddel van VVE worden kinderen met een risico op een onderwijsachterstand gesignaleerd, vaak bij een consultatiebureau (NJI, z.d.). Daarna wordt er een VVE-indicatie afgegeven zodat het kind een VVE-programma aangeboden krijgt bij de voorschoolse voorziening (NJI, z.d.). Het landelijk criterium voor een VVE-indicatie is het opleidingsniveau van de ouders. Gemeenten kunnen daarnaast nog enkele andere criteria toevoegen (NJI, z.d.). Er zijn twee soorten VVE-programma's, namelijk een centrumgericht programma voor de voorschoolse voorziening gericht op het voorkomen en bestrijden van de onderwijsachterstand bij het kind en een gezinsgericht programma voor het gezin gericht op de onderwijskansen van het kind (NJI, z.d.). De voorschoolse voorziening is verplicht gegevens te delen over het kind dat doorstroomt naar de basisschool vanwege de wet OKE die in 2010 is ingegaan (NJI, z.d.). Het streven van de overheid was om in 2011 een landelijk dekkend VVE-aanbod te hebben zodat alle kinderen met een taalachterstand vroegtijdig gestimuleerd zouden worden om een grotere achterstand te voorkomen (Kamerstukken II, 1293, nr. 18, 2008). Vanaf de start van groep drie is een VVE-programma effectief om een deel van de achterstand ongedaan te maken volgens Leseman (in Van Lieshout, Van der Meij, & De Pree, 2007). Dat wil zeggen dat het VVE-programma door moet lopen op de basisschool, maar ook na de kleutergroepen (Veen et al., 2013). Gemeenten moeten afspraken maken met peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en basisscholen om deze doorgaande leerlijn te realiseren, voor de overdracht. Volgens Bruggers, Driessen, en Gesthuizen (2014) hebben kinderen die een voorschoolse voorziening bezoeken gemiddeld betere taalresultaten dan kinderen die niet naar een voorschoolse voorziening gaan. Echter, als er rekening gehouden wordt met de achtergrondkenmerken van het kind, blijkt dat geen verschillen in taalontwikkeling bestaat tussen wel of niet deelnemen aan een VVE-programma. De oorzaak hiervan kan een verschil zijn, tussen gemeenten, over de deelname, duur en intensiteit van VVE (Bruggers et al., 2014). Fukkink, Jillink, en Oostdam (2015) hebben een meta-analyse uitgevoerd en daaruit blijkt dat de effecten VVE tegen vallen in Nederland. Uit 75% van deze onderzoeken blijkt dat het effect van VVE erg klein is. Meij, Mutsaers, en Pennings (2009) geven in hun onderzoek aan, dat juist de gecombineerde programma's het meest effectief zijn.

Naar aanleiding van bovenstaande theorie is naar voren gekomen dat taalachterstanden een groot probleem kan zijn voor de algehele ontwikkeling van het kind. En dat de taalontwikkeling niet alleen op school wordt aangeleerd maar in alle andere dagelijkse situaties, de thuissituatie is juist bij taalachterstanden belangrijk. Vandaar dat VVE een gezins- en centrumgericht programma heeft dat aangeboden wordt. Een VVE-programma kan bijdragen aan het terugdringen van taalachterstanden bij vroeg signalering, maar dit blijkt niet altijd effectief. De overdracht van gegevens is verplicht bij een VVE-indicatie, dat zou betekenen dat de overdracht goed geregeld is.

2.2 Overdracht

In 2014 zijn 175181 kinderen geboren, dat zijn kinderen die op dit moment 4 jaar zijn en naar de basisschool gaan (Centraal Bureau voor Statistiek [CBS], 2018-b). Uit cijfers van het NJI (2016) blijkt dat in 2016/2017 73.000 kinderen naar een peuterspeelzaal zijn gegaan en 823.360 kinderen naar de kinderopvang (NJI, 2018). Daarnaast zitten 1.427.299 leerlingen op een basisschool (CBS, 2018-a). Helaas zijn er geen cijfers beschikbaar van kinderen die niet naar de voorschoolse opvang gaan. In Nederland beginnen jaarlijks rond de 150.000 kinderen in het basisonderwijs (Dekker et al., 2016). Er is in de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor de overdracht van de VSO naar de basisschool. Zo heeft de overheid aangegeven dat er een overdracht moet zijn, niet hoe (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, z.d.). Het belang van de overdracht komt in deze paragraaf aan bod.

Bij een overdracht kunnen verschillende partijen betrokken zijn; de ouders, de leerkrachten, de pedagogisch medewerkers en het kind zelf. Voor alle betrokken partijen is een overdracht handig zo stelt Velsink (2016). Volgens Velsink (2016) is een overgang naar de basisschool niet alleen voor het kind, maar ook voor ouders, school- en pedagogisch medewerkers prettig. Noors onderzoek (Lillejord, Børte, Halvorssrud, Ruud, & Freyer, 2017) bevestigt dat ouders, school- en pedagogische medewerkers baat hebben bij een overdracht en zegt dat voor de meeste kinderen de overgang niet problematisch is. Daarbij maken zij de kanttekening dat sommige kinderen veel moeilijkheden hebben

met de veranderingen. In een Australisch onderzoek van Giallo, Treyvaud, Matthews, en Kienhuis (2010) zijn deze veranderingen onderzocht. Volgens Giallo et al., (2010) zijn de grootste veranderingen voor de kinderen: de nieuwe leerkrachten, een nieuwe omgeving en nieuwe vrienden maken. Deze veranderingen leiden tot: angst, negatieve gedachten en het voordoen van ziek zijn. Het kind heeft soms meer tijd nodig om zich aan te passen aan zijn/ haar nieuwe omgeving (Giallo et al., 2010).

Voor de doorgaande lijn in de ontwikkeling van het kind is het cruciaal om vanuit de VSO over te dragen aan de basisschool, zodat de leerkracht naadloos kan aansluiten op de behoefte van het kind (Ellenbaas van Ommen & Van der Maas, 2013). Fukkink, et al., (2016) benoemen dat er veel variatie is in de overdracht van kindgegevens aan school. Sommige van de geïnterviewde kinderopvangvoorzieningen leggen de verantwoordelijkheid bij de ouders. Dat houdt in dat de ouders het kind dossier en overdracht zelf moeten overhandigen aan school. Andere kinderopvangvoorzieningen hebben korte lijnen met de school en vragen toestemming aan ouders om deze kindgegevens door te geven (Dekker et al., 2016). Van der Vegt, Studulski, en Klopogge (2007) geven aan dat er sprake moet zijn van een ononderbroken verwijzing. Wat inhoudt dat er geen briefjes of gegevens mee worden gegeven en er directe lijnen zijn zodat er bijvoorbeeld niks kwijt kan raken of worden vergeten.

Dekker et al., (2016) hebben verschillende casestudies gedaan over een kindvriendelijke overgang. Een van die casestudies betreft een peuter-kleuteroverleg op structurele basis. Dit houdt in dat er een warme overdracht plaats vindt waarbij een pedagogisch medewerker van het kinderdagverblijf, een pedagogisch medewerker van de peuterspeelzaal, de onderbouwcoördinator van de basisschool en de onderbouwleerkrachten van de basisschool aanwezig zijn. Ook Rooker, Kruiter, en Jepma (2017) zeggen dat de school zich goed kan voorbereiden als er een structureel overleg plaatsvindt. Een warme overdracht houdt in dat er persoonlijk contact is tussen ouders, peuter- en kleuterleidster (Driessen, 2012). Het voorbeeld van een structureel overleg is een warme overdracht. Er bestaat een zogenaamde koude overdracht, dit houdt in dat alleen gegevens worden overgedragen (Driessen, 2012). Sommige kinderopvangcentra die normaal een koude overdracht hanteren wijken hier nog wel eens vanaf als er sprake is van een kind met een ontwikkelingsachterstand of problematische thuissituatie. Dit gebeurt uiteraard met toestemming van ouders. (Fukkink et al., 2016). Als de scholen en VSO zich in hetzelfde gebouw bevinden, vindt er vaker een warme overdracht plaats dan wanneer deze instanties zich niet in hetzelfde gebouw bevinden (Dekker et al., 2016 & Van de Vegt et al., 2007). Dit heeft te maken met dat er fysiek korte lijnen zijn. Het is mogelijk om bij elkaar naar binnen te lopen en een kort gesprek aan te gaan over een kind (Amsing & Eilers, 2012). Volgens Oomen en Geus (2009) kan de gemeente helpen bij de huisvesting. Oomen en Geus (2009) bevestigen dat één multifunctioneel gebouw helpt bij het delen van expertise en gegevens. Wel wordt er dan een constructieve en coöperatieve houding van leiders en leerkrachten verwacht (Van de Vegt et al., 2017). Over het algemeen stellen Dekker et al., (2016) dat hoe dichter de voorzieningen bij elkaar gelokaliseerd zijn, hoe warmer de overdracht is.

Daarnaast kan er een gesprek worden gepland tussen ouders, pedagogisch medewerker en leerkracht. Fukkink et al., (2016) benoemt dat het belangrijk is om de ouders aan het woord te laten en ieder zijn/haar eigen mening/beeld van het kind te delen. Fukkink et al., (2016) hebben in hun onderzoek een casus gevonden waarbij de ouders een overdracht gesprek hebben met de pedagogisch medewerker en intern begeleider. Een voordeel hiervan is dat je voor ouders een vertrouwde setting creëert.

Naast de overdracht met ouders, leerkrachten en eventueel coördinatoren of intern begeleiders moet het kind zich ook voorbereiden op de basisschool. Doormiddel van overdrachtsactiviteiten kan het kind worden voorbereid op de overgang. Er zijn verschillende soorten activiteiten die gedaan kunnen worden. Er kan gedacht worden aan gezamenlijke activiteiten ondernemen, de pedagogisch medewerker en het kind bezoeken de school of het kind bezoekt de school ook wel wendagen genoemd. (Broström, 2018). Hoe meer activiteiten worden ondernomen hoe beter het kind zich kan aanpassen en hoe lager het probleemgedrag bij kinderen op de basisschool. Hoewel alleen overgangsactiviteiten niet genoeg zijn volgens Bogard en Takanshi (2005) aangezien dit meestal

eenmalige activiteiten zijn. Toch ervaren ouders het wel vaak positief als er gezamenlijke activiteiten zijn geweest of als het kind is wezen wennen op school (Velsink, 2016). Vooral ouders waarvan een kind een specifieke zorgbehoefte hebben, ervaren het positief als de groepsleerkracht of intern begeleider bekend is (Fukkink et al., 2016). Echter zijn leerkrachten wat huiverig voor gezamenlijke activiteiten en het bezoeken van de basisschool door de VSO. Dit heeft vooral te maken met de personele bezetting en kind-aantallen (Amsing & Eilers, 2012). Wendagen vinden leerkrachten wel aangenaam.

Naast de verschillende manieren van overdracht is de informatie die wordt overgedragen ook belangrijk. Volgens Amsing en Eilers (2012) blijkt dat voorschoolse instellingen weinig interesse ervaren bij leerkrachten vanuit de basisschool betreffende de gegevens van kinderen. Er zit volgens hen veel verschil in de cultuur tussen beide systemen en de competenties van leidsters en leerkrachten. Volgens Dekker et al., (2016) zijn er grote verschillen in de manier waarop de informatie wordt overgedragen. Sommige VSO's dragen de observaties over, andere VSO's hebben een standaard overdrachtsformulier, gegevens uit een kindvolgsysteem of hebben Cito-resultaten. Door het overdrachtsformulier en het volgsysteem samen als leidraad te nemen in het gesprek met ouders krijgt de school daarna de volledige informatie, dit wil niet zeggen dat met al deze informatie de overdracht ideaal is (Dekker et al., 2016).

Welke informatie overgedragen kan worden heeft te maken met de privacy. Sommige ouders vinden dat er bepaalde gegevens niet moeten worden overgedragen aan de basisschool (Rookien et al., 2017). En daarnaast zijn er wettelijke privacy regels voor het overdragen van gegevens van personen. Gegevens verstrekken aan de basisschool mag alleen als hier toestemming voor is gegeven door ouders, voogd of verzorgers. De informatie die van belang is om over te dragen hebben Amsing en Eilers (2012) onderzocht. Hieruit blijkt dat sociaal-emotionele ontwikkeling, de thuissituatie, het verloop van de ontwikkeling, de pedagogisch-didactische aanpak, de betrokkenheid van externe instanties, medische zaken over het kind en een korte persoonlijke beschrijving over het kind vanuit de medewerker belangrijk informatie is.

Zo op het eerste gezicht lijkt de overdracht van voorschoolse opvang naar basisschool goed te realiseren. Dit blijkt in de praktijk echter anders te zijn. Er zijn in verschillende onderzoeken belemmeringen gevonden voor de overdracht van VSO naar basisschool. Rookien et al., (2017) hebben verschillende belemmeringen benoemd. De eerste belemmering is meervoudige uit- en instroom van kinderen. De kinderen van één VSO gaan niet allemaal naar dezelfde basisschool. En de basisscholen krijgen van meer dan één VSO kinderen binnen. Volgens Rookien et al., (2017) kan de gemeente beleid maken zodat een standaard overdrachtsformulier wordt gebruikt. Hierdoor wordt dezelfde manier gehanteerd en zitten leerkrachten en pedagogisch medewerkers op één lijn. Dit bevordert het contact tussen de verschillende voorzieningen. In een ander onderzoek (Broström, 2000) komt naar voren dat er een gebrek is aan communicatie in de periode van de overdracht. Hierin wordt gesteld dat er een aparte onderbouwcoördinator aangewezen moet worden om de communicatie tijdens de overdracht goed te laten verlopen (Rookien et al., 2017). In het onderzoek van Amsing en Eilers (2012) geven de leerkrachten, pedagogisch medewerkers en intern begeleiders aan dat een coördinator of verantwoordelijke mist en dat hierdoor de overdracht niet van de grond komt. Volgens (Jepma, Muller, & Van der Bolt, 2013) kan een intern begeleider hierin een rol spelen. Door tussen beide intern begeleiders van voorschool en basisschool, afspraken te maken over een warme overdracht, kan ervoor gezorgd worden dat de overhandigde informatie serieus wordt opgenomen en het kind op een goede plek terecht komt (Jepma et al., 2013). Jepma et al., (2013) benoemt dat bij een basisschool het de normaalste zaak is dat er een intern begeleider rond loopt. Het blijkt dat dit bij de VSO minder vanzelfsprekend is. Er zijn geen cijfers bekend over de hoeveelheid intern begeleiders in de VSO.

Een andere belemmering is dat het niet voor alle kinderen makkelijk is om naar de basisschool te gaan. 16% van de kinderen ervaart moeilijkheden (Rookien et al., 2017). Het blijkt dat dit vooral kinderen zijn die een moeilijke thuissituatie hebben of een lage sociaal economische status (Rookien et al., 2017). De oplossing is zorgen dat het kind goed is voorbereid, verschillende overdrachtsactiviteiten regelen en direct contact met de ouders onderhouden. Uit onderzoek van Broström (2000) blijkt dat

sommige kinderen geen weet hebben van wat er gebeurt in groep 1. Broström (2000) geeft aan dat een grote groep kinderen denkt dat er stil gezeten moet worden omdat de leerkracht anders gaat slaan en schreeuwen. Hierbij kan een gevoel van nervositeit en onzekerheid opkomen (Broström, 2000). Broström (2000) geeft aan dat pedagogisch medewerkers een verkeerd beeld hebben van wat er afspeelt in groep 1 en dat dit zijn weerslag heeft op de kinderen die uitstromen. Daarnaast wordt er benoemd dat ditzelfde geldt voor leerkrachten van groep 1. De leerkrachten denken dat een VSO een plek is waar kinderen verzorgd worden. Of dit in Nederland geldt zal onder andere uit dit onderzoek moeten blijken. Oomen en Geus (2009) benoemen dat het handig is om bij elkaar in de groep te gaan kijken en zicht te krijgen op de werkwijze van de ander.

Een andere belemmering wordt gevormd door een late aanmelding van het kind (Rooker et al., 2017). Als er een late aanmelding komt, kan de leerkracht zich hier niet goed op voorbereiden. Het kan zijn dat de overdracht te laat komt en kan de leerkracht niet inspelen op de behoefte van de nieuwe kind. De ontwikkelingslijn kan daardoor in gevaar komen. De oplossing hiervoor is volgens Rooker et al., (2017) dat de pedagogisch medewerkers bewaken dat ouders op tijd hun kind aanmelden op school.

Een belemmering die niet alleen binnen de overgang van de voorschoolse naar het basisonderwijs geldt maar ook van de basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs is; het niet gebruiken van informatie (Amsing en Eilers, 2012). Het lijkt een vicieuze cirkel te zijn de leerkrachten gebruiken de informatie niet of laten niet weten dat ze de informatie gebruiken waardoor de motivatie van de pedagogisch medewerkers daalt om een overdrachtsformulier in te vullen. Daarnaast geven de leerkrachten aan dat zij vinden dat de formulieren summier ingevuld zijn en de bruikbaarheid van de informatie onvoldoende is. Dit komt waarschijnlijk doordat pedagogisch medewerkers geen stempel op kinderen willen drukken (Amsing & Eilers, 2012). Daarnaast zijn er andere redenen om geen gebruik te maken van de informatie. Reden om geen gebruik te maken van de informatie kan zijn dat leerkrachten liever hun eigen gedachten vormen over de mogelijkheden van individuele kinderen (Wilkinson, Johnson, Watt, Napuk, & Normand, z.d.). En volgens Amsing, Bosch, en de Wit (2009) zijn er binnen het voortgezet onderwijs leraren die leerlingen een nieuwe start willen bieden. Wat bij zorgleerlingen voor problemen kan zorgen. Daarnaast blijkt uit de Nederlandse landelijke monitor voor- en vroegschoolse educatie (Beekhoven, Jepma, & Kooiman, 2011) dat peuterspeelzalen vaker betrokken zijn bij de overdracht dan kinderdagverblijven. Of peuterspeelzalen in deze tijd vaker betrokken zijn bij de overdracht is geen onderzoek naar geweest.

2.3 Taalachterstanden en overdracht

Amsing en Eilers (2012) hebben de informatie die van belang is om over te dragen onderzocht. Opvallend is dat daarin géén taalontwikkeling benoemd wordt. De thuissituatie en betrokkenheid van externe instanties wordt wel benoemd. Emmelot en Schooten (2006) geven aan dat taalontwikkeling verder gaat buiten school. Driessen, et al., (2015) geven aan dat de thuissituatie juist bij taalachterstanden belangrijk is. Door het aanbieden van een doorgaande leerlijn doormiddel van voorschoolse en naschoolse programma's kan de taalontwikkeling gestimuleerd worden (Emmelot & Schooten, 2006). Echter, is de stimulatie vanuit huis belangrijk voor de taalontwikkeling van het kind. Een taalachterstand wordt namelijk niet gemakkelijk meer ingehaald. Vandaar dat volgens staatssecretaris Dijkzma (Kamerstukken II, 31293, nr. 18, 2008) vroeg signalering en vroege educatie aangepakt moet worden voordat het kind naar de basisschool gaat. Een VVE-programma is pas effectief als het een gecombineerd VVE-programma is. Wat betekent dat ouders een belangrijke partij zijn tijdens de overdracht voor kinderen met een taalachterstand. Mede hierdoor is een doorgaande lijn cruciaal, maar ook voor de leerkracht die doormiddel van de overdracht naadloos kan aansluiten op de behoefte van het kind.

2.4 Aanzet van het onderzoek

Naar aanleiding van de theorie die in paragraaf 2.1 en paragraaf 2.2 naar voren is gekomen, is dat de overdracht tussen de VSO en de basisschool erg belangrijk is. Niet alleen voor het kind, voor alle andere betrokkenen. Op basisschool 't Prisma is er nog geen overdracht aanwezig, dat houdt in dat de kinderen binnen komen zonder dat de leerkracht een idee heeft over hoe de ontwikkeling van het kind

gaat en hoe de thuissituatie is. Daarnaast komen volgens de directrice van basisschool 't Prisma (persoonlijke communicatie, 21 juni 2018) de komende jaren 60 % van de kinderen binnen met een taalachterstand. Hier wil 't Prisma graag op inspelen. Een gecombineerd programma van VVE kan hierbij helpen. Daarnaast loopt VVE door in de eerste drie groepen van de basisschool waardoor je als school de informatie tijdens een overdracht nodig hebt voor het vervolg. Deze overdracht kan in verschillende vormen plaatsvinden. De mogelijke oplossingen voor een overdracht zouden kunnen zijn een structureel overleg. Dit lijkt voor alle betrokken partijen het handigst omdat ze allemaal deelnemen. Dit is vaak alleen effectief als ze binnen hetzelfde gebouw zitten. Overdrachtsactiviteiten kunnen helpen bij de overdracht, voor kinderen en voor ouders. Een intern begeleider van de VSO of de basisschool kan de taak van overdracht op zich nemen om dit te in goede banen te leiden. Doormiddel van dit onderzoek wordt er in kaart gebracht wat leerkrachten nodig hebben bij een overdracht voor kinderen met een taalachterstand.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksdesign

In dit hoofdstuk wordt ten eerste de onderzoeksmethode beschreven. Ten tweede wordt de onderzoeksdoelgroep beschreven. Ten derde het onderzoeksinstrument, waarin duidelijk wordt hoe de methode wordt toegepast. Ten vierde de beschrijving van de procedure en tot slot de analyse.

3.1 Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is gekozen om een kwalitatieve onderzoeksmethode te gebruiken. Kwalitatief onderzoek leent zich er uitstekend voor om ervaringen van personen, hun achterliggende argumenten en motieven te onderzoeken (Verhoeven, 2014). Er zijn verschillende methodes die uitgevoerd kunnen worden. Voor dit onderzoek is gekozen voor de methode: interview. Een interview heeft als doel informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp (Verhoeven, 2014). Voor dit onderzoek is het onderwerp: taalachterstanden en overdracht. De deelvragen gaan over argumenten en motivatie van de leerkrachten of pedagogisch medewerkers ten opzichte van de overdracht bij kinderen met een taalachterstand. Vandaar de keuze voor een interview zodat de argumenten, ervaringen en motieven uitgevraagd kunnen worden. Verhoeven (2014) heeft vier vormen van interviews beschreven. Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een open interview, wat inhoudt dat je gebruik maakt van een vaststaande lijst van onderwerpen, een zogeheten topiclijst. Er is gekozen voor deze methode omdat de geïnterviewde op deze manier zelf veel in te brengen heeft.

3.2 Onderzoeksdoelgroep

De opdrachtgever is basisschool 't Prisma te Doetinchem. Op basisschool 't Prisma zijn 13 leerkrachten werkzaam, vier hiervan worden gevraagd om mee te werken met het onderzoek. Deze vier leerkrachten zijn allemaal werkzaam in unit 1 en hebben het meeste te maken met de overdracht vanuit de voorschoolse opvang. Daarnaast is er één leraar in opleiding (hierna te noemen als LIO) werkzaam in unit 1 die gevraagd wordt om mee te werken wat het totaal brengt op vijf. Daarnaast zijn er op basisschool 't Prisma twee intern begeleiders of ondersteuningscoaches werkzaam, deze hebben veel te maken met kinderen met een beperking, een leerachterstand, of dergelijke zorg die binnen school aangeboden moet worden. Vanwege het onderwerp taalachterstanden zullen de twee intern begeleiders gevraagd worden voor medewerking. Tevens worden leerkrachten benaderd van basisscholen in Zutphen om te onderzoeken hoe de overdracht daar wordt vormgegeven. Het gaat om vier leerkrachten uit de onderbouw. Het onderzoek heeft betrekking op de VSO. Van twee VSO's waarvandaan veel kinderen doorstromen naar basisschool 't Prisma worden pedagogisch medewerkers benaderd om mee te werken aan het onderzoek. In totaal zijn er negen leerkrachten en twee intern begeleiders die benaderd zullen worden. Alle respondenten zullen via mail benaderd worden om een afspraak te maken voor het interview.

3.3 Onderzoeksinstrument

Zoals in de bovenstaande paragraaf beschreven wordt, wordt er gebruik gemaakt van interviews. Er is gekozen om tijdens dit onderzoek gebruik te maken van een topiclijst. Een topiclijst is een lijst met onderwerpen die is samengesteld om te gebruiken als uitgangspunt tijdens het interview (Verhoeven, 2014). Er is gekozen om één topiclijst te gebruiken voor alle respondenten. De informatie die uitgevraagd wordt blijft voor elke medewerker hetzelfde. De topiclijst is tot stand gekomen op basis van het literatuuronderzoek, zoals in H2 theoretische kader is beschreven.

De topiclijst voor is als volgt;

1. Vormgeving overdracht
 - a. Warme of koude overdracht
 - b. Betrokken partijen
2. Informatie over het kind
 - a. Thuissituatie
3. VVE kinderen/zorgleerlingen
4. Succesfactoren van de overdracht
5. Belemmeringen/valkuilen van de overdracht
6. Samenwerking

- a. Gezamenlijke activiteiten
- b. Contacten onderhouden

3.3.1 Betrouwbaarheid

Met de betrouwbaarheid wordt aangegeven in hoeverre het onderzoek vrij is van toevallige fouten. Het onderzoek moet herhaalbaar zijn (Verhoeven, 2014). De betrouwbaarheid van het onderzoek wordt gewaarborgd door de interviews af te nemen in een rustige omgeving. Er is besloten dat de interviews afgenomen worden in een periode waarin er geen kinderen meer aanwezig zullen zijn in het pand. Dit houdt in dat dit na schooltijd is of voor pedagogisch medewerkers op een vrije dag. Hier is voor gekozen, zodat de onderzoeksituatie voor alle geïnterviewde personen gelijk is. Ten tweede wordt de betrouwbaarheid gewaarborgd door van elk interview een audio-opname te maken en deze te beluisteren en uit te typen. Door een audio-opname te maken wordt het onderzoek betrouwbaarder, omdat deze gegevens eindeloos afgespeeld kunnen worden, zo krijg je consistente resultaten. Om de transparantie te waarborgen wordt gebruik gemaakt van citaten uit de interviews. Tot slot is er nog de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid: deze wordt gewaarborgd door medestudenten en externe personen mee te laten kijken in het onderzoek. Dit kan doormiddel van de coderingen bespreken, als de mate van overeenstemming tussen de verzamelde gegevens klopt dan is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verhoogt.

3.3.2 Validiteit

Met validiteit wordt bepaald in welke mate het onderzoek vrij is van systematische fouten oftewel het waarheidsgehalte van het onderzoek (Verhoeven, 2014). Om de validiteit te waarborgen in dit onderzoek zal het gehele onderzoek dezelfde topiclijst gebruikt worden. Als er tijdens het onderzoek blijkt dat één van de topics niet begrepen of interessant is, zal de topiclijst niet veranderen en zullen alle topics uitgevraagd worden. De reden hiervoor is dat op deze manier de instrumentatie van het onderzoek gelijk blijft bij elk geïnterviewd persoon. De instrumentatie heeft betrekking op het instrument dat gebruikt gaat worden tijdens het onderzoek (Verhoeven, 2014). In dit onderzoek is de instrumentatie de bovenstaande topiclijst. De begripsvaliditeit wordt gewaarborgd door verschillende gesprekstechnieken te gebruiken. De meest gebruikte techniek is doorvragen. Tijdens een interview zijn er veel mogelijkheden om door te vragen en achter het werkelijke antwoord te komen. De onderzoekster heeft deze verschillende gesprekstechnieken geleerd op de opleiding Toegepaste Psychologie en er wordt vanuit gegaan dat deze beheerst worden. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van peer feedback. Vanuit school wordt de mogelijkheid geboden om samen met een collega-student het werk van elkaar te voorzien van feedback en de conclusies en resultaten te bespreken.

3.4 Procedure

Voor dit onderzoek worden de respondenten per mail benaderd. Indien nodig zal er een herinneringsmail worden gestuurd. Daarnaast is voor één VSO een afspraak gemaakt met de locatiemanager om namen door te geven van pedagogische medewerkers.

3.5 Analyses

De analyses van dit interview worden als volgt uitgevoerd. Ten eerste worden de interviews volledig uitgetypt. Dit gebeurt door middel van een tabel waarin de vragen met antwoorden worden geclusterd. Nadat dit geclusterd is wordt de informatie ontleed. Ontleden is het uiteenrafelen van het materiaal (Baarda et al., 2013). In de tweede kolom van de tabel staat de ontleding in de vorm van een codering. Baarda et al., (2013) geven aan dat als je wil komen tot een structuur of model het nodig is om te synthetiseren oftewel het samenvoegen van de coderingen uit de tweede kolom van de tabel. Dit synthetiseren gebeurt in een apart bestand. In dat nieuwe bestand wordt een tabel gemaakt waarin alle coderingen worden gezet om vervolgens de synoniemen of gelijke coderingen samen te voegen. Daarna worden deze coderingen geclusterd tot één onderwerp en daaronder de coderingen die daarbij horen. Het is een iteratief proces, dat wil zeggen dat het proces wordt herhaald totdat er geen nieuwe inzichten meer uitkomen (Baarda et al., 2013). Tijdens dit proces zal worden meegekeken door een medestudent en de vader van de onderzoekster, waarvan de laatste een analytische achtergrond heeft. Deze personen zullen de interviews bekijken en er eventueel coderingen toevoegen die de onderzoekster over het hoofd heeft gezien.

Hoofdstuk 4 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk komt de uitvoering en respons van het onderzoek als eerste aan bod. Daarna worden de resultaten per groep respondenten beschreven.

4.1 Uitvoering en respons

Tijdens de uitvoering van het onderzoek is er een kleine wijziging doorgevoerd in de topiclijst. Bij één van de eerste interviews kwam ter sprake dat een school binnen de brede school een 3+ groep heeft opgericht. Deze 3+groep valt binnen het punt van de topiclijst ‘Samenwerking’ en is hieraan toegevoegd. Dit punt is alleen bevraagd bij leerkrachten en intern begeleiders van basisschool 't Prisma. Daarnaast is er bij de topic ‘Samenwerking’ bij de groep pedagogisch medewerkers één respondent geweest die liever niet wilde dat de informatie die werd gegeven verwerkt zou worden in het onderzoek. Deze informatie is uit het onderzoek gehaald. Het onderwerp ‘Samenwerking’ bij de pedagogisch medewerkers is beantwoord door twee pedagogisch medewerkers in plaats van drie.

Er was vooraf nog niet bekend hoeveel pedagogisch medewerkers zouden meewerken aan het onderzoek. Uiteindelijk zijn er drie pedagogisch medewerkers bevraagd, verdeeld over twee verschillende organisaties. Voor de laatste deelvraag zijn vier leerkrachten in de regio Zutphen benaderd. Het interviewen van deze vier leerkrachten bleek uiteindelijk niet haalbaar; er waren twee leerkrachten bereid mee te werken aan het onderzoek. Het aantal respondenten per deelgroep is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Aantal respondenten per doelgroep

Functie	Aantal
Leerkrachten basisschool 't Prisma	5
Intern Begeleider/Ondersteuningscoach 't Prisma	2
Pedagogisch Medewerkers	3
Leerkrachten regio Zutphen	2

4.2 Resultaten

4.2.1 Leerkrachten en intern begeleiders basisschool 't Prisma

Vormgeving overdracht

Op dit moment krijgen de leerkrachten de overdracht informatie binnen via de directrice. De directrice stuurt alle informatie vanuit de VSO door naar alle leerkrachten in unit 1. De overdracht informatie die de leerkrachten ontvangen is erg verschillend. Een respondent benoemt: ‘Soms krijgen wij een plakboek, soms een formulier’. Het zijn wel voornamelijk verslagen die de leerkrachten doorgestuurd krijgen. Eén keer is er kort telefonisch contact geweest, dit contact was summier. Elke leerkracht benoemt dat er één opvang is die een filmpje stuurt. De inhoud van dit filmpje vinden zes respondenten onvoldoende. Eén leerkracht vindt het filmpje leuk.

Basisschool 't Prisma heeft zelf een overdracht met ouders, dit wordt een kennismakingsgesprek genoemd. Twee van de vijf leerkrachten geven aan dat dit prettig te vinden. In dit gesprek krijgen leerkrachten een beter beeld van het kind en is er voor ouders veel ruimte om te vertellen over het kind. In dit gesprek zijn de ouders ervaringsdeskundige. Tijdens dit kennismakingsgesprek gebruiken de leerkrachten een formulier (zie bijlage 2). Er zit verschil in hoe de leerkrachten dit formulier gebruiken. Het blijkt dat de ene leerkracht het formulier gebruikt als leidraad tijdens het gesprek: ‘Formulier geeft handvatten, anders vergeet je te veel’. Een andere leerkracht werkt het formulier af opdat er niks gemist wordt. De LIO-studente gaf aan dat er veel verschil zit in het gebruik van het formulier: ‘Het formulier moet een leidraad zijn en geen doel op zich’. Een nadeel dat genoemd wordt door één leerkracht is dat tijdens het kennismakingsgesprek dingen die niet goed gaan met het kind niet snel door ouders worden verteld. Daarnaast valt het op dat tijdens het kennismakingsgesprek geen gebruik wordt gemaakt van de informatie van de VSO zoals de leerkrachten zelf benoemen. De

leerkrachten benoemen dat er eerst een eigen beeld gevormd wordt om vervolgens te kijken wat er gesignaleerd kan worden en tot slot wat de informatie van de VSO oplevert.

Wat de leerkrachten wel graag willen is contact met de VSO. Twee leerkrachten benoemen dat zij graag na twee weken, dat het kind op school zit, een gesprek willen met de VSO. Drie van de vijf leerkrachten geven aan dat er alleen bij bijzondere omstandigheden telefonisch contact moet zijn. Alle leerkrachten geven aan dat er relevante informatie moet komen vanuit de VSO. Er kan dan gedacht worden aan een kort verhaaltje over hoe het kind is, een 5-puntschaal van een observatieformulier of een combinatie daarvan. Daarnaast zegt één leerkracht dat er zelf initiatief kan worden genomen voor een overdracht. Wat één leerkracht vooral niet wil is dat de pedagogisch medewerkers over de vloer komen. Dat kost veel tijd, die er niet is, hoewel het wel verhelderend kan zijn als je met een leidster kan spreken.

De intern begeleiders gaven beide wat anders aan. De eerste intern begeleider gaf aan dat er geen overdracht is, maar dat leerkrachten wel behoefte hebben aan een overdracht. In tegenstelling tot de eerste intern begeleider gaf de tweede intern begeleider aan dat er een schriftelijke overdracht is. De eerste intern begeleider gaf aan dat de leerlijnen niet aansluitend zijn in het programma Parnassys, een volgsysteem dat op de basisschool gebruikt wordt. Er wordt benadrukt dat er wel mogelijkheden zijn als de VSO hetzelfde programma zal gebruiken. Daarnaast is vanuit de gemeente het Ontwikkelingsvolgmodel (hierna te noemen als OVM) ingevoerd en verplicht gesteld bij leerlingen met een VVE indicatie. De eerste intern begeleider gaf aan dat het OVM voldoende is voor een overdracht.

De leerkrachten geven aan dat een warme overdracht gewaardeerd wordt. Er wordt wel gezegd dat een warme overdracht vanwege tijd niet haalbaar is. Eén leerkracht vindt dat er een warme overdracht met de VSO moet komen bij alle leerlingen. Drie van de vijf leerkrachten vinden dat er alleen een warme overdracht moet plaatsvinden bij bijzondere en dringende zaken en anders is een koude overdracht voldoende.

Betrokken partijen

Als er gekeken wordt naar de betrokken partijen bij de overdracht zijn de respondenten het daar wel redelijk over eens. Zes keer wordt leerkracht benoemd als betrokken partij bij een overdracht. Daarna worden de ouders, welgeteld vier keer, benoemd. De leerkrachten benadrukken dat ze de ouders een hele belangrijke partij vinden. Er zijn drie respondenten die de leidster benoemen bij een overdracht. Eén leerkracht geeft aan dat het makkelijker is als de partijen bij elkaar zijn. De leerkrachten en intern begeleiders zijn eensgezind over de rol van de intern begeleider bij een overdracht. Volgens vier leerkrachten is er geen rol voor de intern begeleider tenzij er extra ondersteuning nodig is. De intern begeleiders zeggen dat hun rol bij zorgleerlingen een must is. Eén leerkracht zegt; 'geen intern begeleider erbij of dat soort toestanden. Gewoon eerst een vertrouwensband opbouwen'.

Informatie over het kind

De leerkrachten vinden het belangrijk dat de informatie die ze krijgen niet leidend is voor hun eigen beeldvorming van het kind. Er moet eerst gekeken worden naar het kind zelf zeggen drie van de vijf leerkrachten: 'Laat het kind eerst zelf ontdekken'. Aangezien het verschil tussen de VSO en de basisschool groot is. De leerkrachten willen zoals eerder genoemd graag een omschrijving van hoe het kind is. Daarnaast willen ze graag informatie over: taalvaardigheid, allergieën en bijzonderheden in de familie, waar is hij of zij goed en sterk in, voorkeuren en interesses, talenten van het kind, wat zou een kind graag willen leren, waar heeft de VSO al op ingezet, hoe kunnen wij extra hulp bieden, wat heeft het kind nodig om verder te ontwikkelen en informatie over de psychosociale- en de sociale ontwikkeling. Onder de psychosociale ontwikkeling verstaan de leerkrachten: contact met andere kinderen, contact met volwassenen, welbevinden van het kind, hoe het kind zich voelt en het spelgedrag. Onder de sociale ontwikkeling verstaan de leerkrachten: karaktereigenschappen, hoe een kind reageert op situaties, hoe de concentratie is en wat het kind leuk vindt. De sociale ontwikkeling vinden de leerkrachten belangrijk, er zijn vier van de vijf die dit ontwikkelingsgebied benoemen. Daarnaast zijn er twee leerkrachten die aangeven dat als laatst naar de cognitieve ontwikkeling wordt

gekeken. De thuissituatie is apart uitgevraagd bij de leerkrachten aangezien dit naar voren kwam in de theorie, zes respondenten vonden bij een overdracht informatie over de thuissituatie belangrijk.

Blanco start

De respondenten zijn het eens over een blanco start voor het kind. De leerkrachten en intern begeleiders willen graag alle informatie ontvangen, want 'Als je niks weet, dan moeten de alarmbellen gaan rinkelen' zeggen twee respondenten. Een andere respondent benoemt dat het per geval verschillend is. Vijf respondenten geven aan dat je het kind altijd blanco moet blijven zien. Eén respondent zegt; 'Ieder kind verdient een eerlijke en misschien wel tweede kans'. De leerkrachten geven aan de informatie wel te willen, maar de eerste twee weken dat het kind op school is af te gaan op hun eigen beeldvorming.

VVE- en zorgleerlingen

De overdracht bij VVE- of zorgleerlingen valt erg tegen in de praktijk. Er wordt geen informatie gedeeld tussen de VSO en de basisschool bij een leerling met een VVE-indicatie. Wat de respondenten graag willen bij VVE-leerlingen is een nauwe samenwerking tussen VSO en basisschool en niet het wiel opnieuw hoeven uit te vinden. De informatie die daarbij extra gedeeld moet worden volgens de leerkrachten is: wat hebben ze extra gedaan, waar kunnen wij op doorgaan, hoe hebben ze ouders daarbij betrokken, wat kunnen ouders thuis doen, wat doet de school, waar lopen de pedagogisch medewerkers tegen aan en het niveau van taalvaardigheid. De leerkrachten willen weten wat VVE inhoud en wat dat betekent om VVE toe te passen in hun eigen klas. Wat vier leerkrachten hebben gesignaleerd is, dat als er een VVE-leerling binnenkomt, ouders niet weten wat er gedaan is.

Succesfactoren van de overdracht

De succesfactoren kunnen verdeeld worden in twee groepen. De eerste groep is succesfactoren in de overdracht vanuit de VSO. Hieruit komt naar voren dat de start er is, maar niet gesproken kan worden over een succes. Een papieren overdracht is prettig en herkenning in de overdracht-gegevens fijn is. Daarnaast zijn sommige overdrachten inspirerend en uitgebreid. En twee respondenten noemen het een succes dat het verslag schuin doorgekeken kan worden op bijzonderheden. De tweede groep is succesfactoren in het kennismakingsgesprek. Er zijn zelfs zes respondenten die het kennismakingsgesprek zelf benoemen als succes. Daarnaast is het een succes dat het contact persoonlijk is en dat je het kind ziet. En tot slot dat het belangrijk is om na zes weken een gesprek te voeren met ouders, over hoe het kind het ervaart op school.

Belemmeringen/valkuilen van de overdracht

De belemmeringen of valkuilen van de overdracht zijn volgens de leerkrachten: de overdracht is vrij summier, achteraf zien dat de informatie al in het verslag stond, het kind heeft recht op een nieuw begin, niet altijd objectief. Een andere belemmering die door één leerkracht genoemd wordt is dat er nog nooit een warme overdracht, bij een VVE-leerling, is geweest. Twee leerkrachten gaven aan het een belemmering te vinden als een kind een stempel krijgt. Volgens de leerkrachten moet er meer informatie komen vanuit de voorschoolse opvang. Daarnaast moeten tijdens de overdracht van een VVE-leerling of zorgleerling ook andere gegevens gedeeld worden en niet alleen gegevens gericht op de taalachterstand of zorg. Voor de eigen overdracht is het een belemmering dat de VVE-indicatie niet wordt uitgevraagd bij het kennismakingsgesprek. Daarnaast zijn er belemmeringen genoemd voor de toekomst: te veel papierwerk, een uitgebreid iets met bezoeken, verschillende organisaties.

Samenwerking

Alle leerkrachten geven aan dat op dit moment alleen de gymzaal en de bibliotheek gezamenlijk worden gedeeld. Van verdere samenwerking is geen sprake. Er is wel vanuit de school één contactpersoon die contact heeft met de andere scholen en VSO binnen de brede school, dat is de directrice zeggen vier leerkrachten. Zes respondenten staan open voor één aanspreekpunt binnen unit 1. Eén respondent vindt het de taak van de directeur of directrice. Twee respondenten vragen zich af of het haalbaar is om één contactpersoon aan te wijzen. Er is nu een contactpersoon binnen unit 1 die contact heeft met de ouders om een kennismakingsgesprek in te plannen. Volgens één leerkracht is dit belangrijk omdat er anders kinderen tussendoor glippen. Voor nu is er vanuit twee van de leerkrachten

geen behoefte aan direct contact. Voor de toekomst vindt één leerkracht dat je ouders vooral zelf moet laten bepalen waar het kind heen gaat. Drie respondenten zeggen dat iedereen evenveel kans moet krijgen. Zes respondenten zouden het leuk vinden om bij elkaar te kijken, drie daarvan geven aan te willen weten waar de kinderen vandaan komen en wat ze daar doen.

3+ groep

Over de 3+ groep zijn de meeste leerkrachten het eens. Twee respondenten vinden het klantenbinding, zieltjes winnen en gemeen. Twee leerkrachten denken dat het handig en goedkoop is voor ouders. De leerkrachten vragen zich af of het wettelijk mag. Of dit binnen het basisschool 't Prisma gerealiseerd moet worden, zeggen de leerkrachten het volgende; twee leerkrachten vinden dat je dan de grens gaat verleggen als je jonge kinderen in de klas hebt. En er wordt gezegd dat het niet haalbaar is. Daarnaast geeft één respondent aan; 'Als je dat moet uithalen om leerlingen binnen te krijgen klopt je onderwijs niet'. Eén respondent zegt dat er een uitzondering moet zijn bij meervoudige begaafdheid, terwijl een andere leerkracht zegt dat als het kind ver is in de ontwikkeling, gekeken moet worden naar wat er binnen de VSO geboden kan worden.

4.2.2 Pedagogisch medewerkers

Vormgeving overdracht

Op dit moment wordt bij één voorschoolse opvang de overdracht via mail verstuurd. De inhoud van deze mail bestaat uit het OVM, een rapportanalyse en een filmpje. De ouders ontvangen alleen een rapportanalyse en krijgen het OVM niet te zien. Er is door deze opvang bewust gekozen voor het OVM aangezien het standaardformulier van de gemeente te summier werd bevonden. Bij het OVM wordt een filmpje meegestuurd. Dit filmpje bevat talenten van het kind en hoe het kind is. Hierdoor heb je een overdracht met niet alleen tekst maar ook beeld erbij zegt één pedagogisch medewerker. De andere voorschoolse opvang neemt bij VVE-kinderen telefonisch contact op met de basisschool om een afspraak te maken. In het gesprek wordt het OVM besproken. Dit wordt als prettig ervaren door de pedagogisch medewerker, die aangeeft dat het vooral prettig is dat je kunt toelichten waarom het kind deze ontwikkeling wel of niet heeft doorgemaakt. Voor kinderen zonder VVE-indicatie gebruiken ze een ander model, namelijk 'Kijk mij nou'. Dat houdt wel in dat ze geen toestemmingsformulier hebben om de gegevens van het observatieformulier 'Kijk mij nou' over te dragen naar de basisschool. Er wordt genoemd dat het geven van het overdrachtsformulier aan school wel gestimuleerd wordt, maar het is het recht van ouders dit niet te geven. Beide VSO's hebben een eindgesprek met ouders voordat de informatie gedeeld wordt met de basisschool. Alle drie de pedagogisch medewerkers geven aan dat ze het goed vinden zoals het nu gaat.

Bij beide VSO's wordt het OVM gebruikt. Bij de eerste opvang doen ze dit voor alle kinderen en bij de tweede opvang alleen voor kinderen met een VVE-indicatie. Het OVM wordt gebruikt als ondersteuning of leidraad. Door het OVM weet de school wat voor kind het in huis krijgt als het op een zo min mogelijk bevooroordeelde manier wordt ingevuld. De bijzonderheden kunnen erin worden aangegeven, hoewel één pedagogisch medewerker aangeeft dat er een stukje toelichting mist en dat dit aangevuld wordt met eigen aantekeningen. Eén pedagogisch medewerker werkt voor kinderen zonder VVE-indicatie met het observatieformulier 'Kijk mij nou' waarbij wordt aangegeven dat daarbij wel toelichting kan worden gegeven.

Alle pedagogisch medewerkers geven aan dat zij het liefst een warme overdracht willen. Eén pedagogisch medewerker zegt; 'Het mooiste is als wij langs kunnen komen, maar dat is organisatorisch niet haalbaar'. Een Integraal Kindercentrum (hierna te noemen als IKC) is wel heel mooi voor de doorgaande lijn geeft één pedagogisch medewerker aan. De andere pedagogisch medewerker zegt dat het fijn zou zijn als de leerkracht naar de peuterspeelzaal zou kunnen komen. Er vindt een warme overdracht plaats, twee pedagogisch medewerkers geven daarbij aan dat het waarschijnlijk niet warm genoeg is aangezien er geen direct contact is met de leerkracht van de basisschool voor de gegevensoverdracht. Een andere pedagogisch medewerker geeft aan dat het een warme overdracht is aangezien er een filmpje wordt gemaakt en gestuurd.

Betrokken partijen

Over de betrokken partijen zijn de pedagogisch medewerkers duidelijk. Voor twee van de pedagogisch medewerkers zijn dit leerkrachten en ouders. En voor alle drie de pedagogisch medewerkers worden leidsters hier nog aan toegevoegd. Daarnaast is de directeur of directrice van de basisschool een betrokken partij volgens één pedagogisch medewerker. Over de rol van de intern begeleider zei één pedagogisch medewerker; 'Zou kunnen, zou mogen'.

De betrokkenheid van ouders voor VVE is ook aan bod gekomen. De bedoeling is dat ouders daarbij betrokken zijn: dit gebeurt door middel van een nieuwsbrief, boekenpret en een ouderapp. Wat de pedagogisch medewerker wel aangaf is dat de overdracht voor VVE-leerlingen nog in de kinderschoenen staat.

Informatie over het kind

Alle ontwikkelingslijnen van het OVM komen aan bod tijdens de overdracht. En bij bijzonderheden wordt dit in het OVM gezet. De informatie die gedeeld moet worden volgens de pedagogisch medewerkers is als volgt: de taalontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling worden door twee pedagogisch medewerkers benoemd. Daarnaast komen bijzonderheden omtrent gedrag, bijzonderheden aangaande gezondheid, weerbaarheid, zelfredzaamheid en de sterke en zwakke punten naar voren. De thuissituatie wordt apart uitgevraagd. De pedagogisch medewerkers zijn hierover eenduidig. Dit kan gedeeld worden er moet wel gekeken worden of zij zicht hebben op de thuissituatie. Het moet nut hebben om te delen, maar het is ook een belangrijk deel wat ouders overdragen. Eén pedagogisch medewerker zegt; 'Wij zijn er voor het kind'. Daarnaast geven alle drie aan dat het verschil tussen de VSO en de basisschool groot is voor het kind.

Blanco start

Hierover zijn de pedagogisch medewerkers het niet helemaal eens. De één benoemt dat de informatie gedeeld moet worden en staat niet achter een blanco start. De ander is het er deels mee eens, en vindt dat bepaalde basisinformatie wel gedeeld moet worden. En de ander vindt dat drie punten, sociaal emotioneel, zelfredzaam en weerbaarheid, wel gedeeld moet worden en daarbij wordt gezegd dat ze er voor het kind zijn en ze het kind een goede start willen geven.

VVE- en zorgleerlingen

Op de eerste VSO zitten geen kinderen met een VVE-indicatie. De tweede VSO is een peuterspeelzaal met kinderen die een indicatie voor VVE hebben. De eerste VSO heeft wel integrale vroeghulp gehad voor een kind en daarbij wordt benoemd dat de verwijzingen daarnaar en het gebied waar zorgen over zijn, gedeeld worden met de basisschool. Er zijn meerdere kinderen geweest die de Nederlandse taal niet goed spraken en dat wordt dan doorgegeven. Als er een kind is dat opvalt gaat deze VSO langs bij de basisschool, dat is tot nu toe één keer gebeurd. De tweede VSO heeft bij kinderen met een VVE-indicatie een warme overdracht met OVM. Daarnaast is de informatie die extra overgedragen wordt: welke ontwikkeling hebben ze doorgemaakt, van waar zijn ze gekomen, waar is extra zorg op ingezet. Voor twee pedagogisch medewerkers geldt dat het de taak is om te signaleren en ouders hierover te informeren.

Succesfactoren van de overdracht

Voor de eerste VSO zijn de succesfactoren: het filmpje dat gestuurd wordt, dat er geen niveau is wat het kind moet bereiken en dat er weer kritisch wordt gekeken naar het kind. Voor de tweede VSO zijn de succesfactoren van de overdracht: de korte lijnen die opgebouwd gaan worden, de leerkracht of de intern begeleider voor de eigen mentor kinderen zoeken, en vrijheid bij het OVM.

Belemmeringen/valkuilen van de overdracht

Er zijn twee pedagogisch medewerkers die aangeven dat de overdracht naar het algemene mailadres wordt gestuurd en er aldus geen zicht is op hoe het verder gaat. Daarnaast wordt nog benoemd dat de overdracht misschien niet warm genoeg is. Wat vooral een groot punt is bij de pedagogisch medewerkers van de eerste VSO is dat er geen feedback komt van de basisschool. Dit wordt vier keer benoemd. Voor de tweede VSO is tijd een belemmering.

Samenwerking

De eerste VSO zit niet verbonden aan de brede school van 't Prisma en zit in het midden van een aantal scholen. Daardoor zijn er geen gezamenlijke activiteiten afgezien van een eenmalig brede school overleg en een scholenmarkt. De leerkrachten zullen zelf contact op moeten nemen als er vragen zijn. Bij bijzonderheden neemt de pedagogisch medewerker contact op met de school en gaat dan langs, dit is tot nu toe één keer gebeurd. Er is geen bepaald persoon die de contacten onderhoudt melden beide pedagogisch medewerkers. Daarnaast is er geen vast aanspreekpunt vanuit de school, de overdracht wordt naar het algemene mailadres gestuurd.

Een kijkje bij elkaar in de keuken, daar staan alle drie pedagogisch medewerkers voor open. Twee pedagogisch medewerkers vinden dat alleen maar positief en één daarvan benoemd dat dat wellicht in een andere vorm kan, bijvoorbeeld speeddaten. Eén pedagogisch medewerker geeft aan dat er voorafgaand wel overleg met de leidinggevende moet zijn, maar als het te veel tijd kost dit wellicht niet haalbaar is.

4.2.3 Leerkrachten regio Zutphen

Vormgeving overdracht

Bij de eerste school in de regio Zutphen zit de peuterspeelzaal of speelleergroep bij de school in. Hierdoor wordt de overdracht van te voren al besproken, is er veel overleg met elkaar mogelijk en lopen de kinderen heen en weer. Dat alles maakt de overdracht gemakkelijk. Bij de tweede school is de situatie dat de VSO niet in hetzelfde gebouw zit, de VSO en basisschool zijn wel naast elkaar gelegen. In de eerste weken vindt er een intake gesprek plaats en de ouders mogen zelf beslissen of ze het overdrachtsformulier van de VSO aan de leerkracht geven, dit wordt meerdere malen benoemd. De VSO moet bij deze basisschool actie ondernemen bij bijzonderheden of ander contact. Beide leerkrachten van de basisscholen hebben het idee dat het formulier sociaal wenselijk wordt ingevuld door de leidster. Daarnaast is het overdrachtsformulier erg standaard. Het OVM wordt ingevuld bij VVE-kinderen en dat is volgens de leerkracht van de eerste school een goed model, maar niet te doen om in te vullen voor alle kinderen. De leerkracht van de tweede basisschool geeft aan dat uit het OVM veel informatie gehaald kan worden, maar dat de overdracht bij VVE-kinderen niet altijd vlekkeloos verloopt.

Eén leerkracht geeft meerde malen aan de essentiële informatie te missen. Daarnaast is een papieren overdracht prima, deze moet wel inhoudelijke informatie bevatten geven de leerkrachten aan. Een warme overdracht zou prettig zijn bij kinderen met bijzonderheden, dat biedt informatie. Daarentegen geeft één leerkracht aan dat een warme overdracht belastend kan zijn voor de leidster.

Betrokken partijen

De twee leerkrachten zijn het erover eens dat de betrokken partijen de leerkracht, ouders en leidster zijn.

Informatie over het kind

De informatie die belangrijk wordt gevonden door de leerkrachten in de regio Zutphen zijn: sociaal-emotioneel, motoriek, cognitieve ontwikkeling, zelfredzaamheid en gezondheid van het kind. Daarnaast gaf één leerkracht aan dat informatie over de laatste periode belangrijk is. De thuissituatie is bij deze groep gevraagd en daarover zijn beide leerkrachten het eens, deze is belangrijk om te weten. Eén leerkracht geeft aan dat het verschil tussen de basisschool en de VSO groot is.

Blanco start

Een leerkracht van de eerste basisschool gaf aan dat er wel met een open blik gekeken moet worden naar de kinderen en dat door de informatie direct een beeld ontstaat van het kind. Tevens gaf deze leerkracht aan dat het wel handig is om informatie te hebben. De leerkracht van de tweede basisschool gaf aan dat het gissen zal worden en dat er vaak bij ouders gevraagd moet worden naar het overdrachtsformulier. Er werd een afwachtende houding signaleerd bij de ouders.

VVE- en zorgleerlingen

Bij de eerste school laat de VSO het OVM zien als er een VVE-leerling wordt overgedragen. Bij de tweede school is er een koude overdracht bij leerlingen met een VVE-indicatie. Het OVM zou gebruikt moeten worden, maar krijgt deze leerkracht niet te zien: er wordt een standaard overdrachtsformulier gebruikt. De informatie die deze leerkracht graag zou willen hebben is de volgende: op welke manier hebben jullie het kind gestimuleerd, hoe vaak, met welk materiaal, welk resultaat. Informatie die er toe doet zou gedeeld moeten worden, er is geen zicht op de VVE-programma's die zijn aangeboden bij de desbetreffende leerling. Wat binnen deze school wel van toepassing is, is een vrijwilliger die VVE-kinderen extra ondersteuning biedt. Als er een schokkende ontwikkeling plaats vindt in de klas regelt de leerkracht een gesprek met ouders en een huisbezoek. En als de leerkracht niet zeker is over de leerling wordt er eventueel contact opgenomen met de pedagogisch medewerker.

Succesfactoren van de overdracht

Bij de eerste school waar de peuterspeelzaal bij de school in zit zijn de succesfactoren: dat je de kinderen al kent, ze weten wie de juf is, ze kunnen rond kijken, dat de peuters buiten komen spelen, dat een gesprek kan worden aangegaan met de leidster en ten slotte de lijnen kort zijn, wat erg prettig is. Bij de tweede school waar de VSO buiten de school is gevestigd: haalt de leerkracht meer informatie uit het kennismakingsgesprek dan uit de overdracht zelf.

Belemmeringen/valkuilen van de overdracht

Bij de eerste school is een belemmering dat je door het praten met de leidster al veel informatie heb gekregen, die niet meer op papier weergegeven wordt. Bij de tweede school is de belemmering dat er geen informatie vanuit de overdracht naar de school komt. De informatie die er komt is summier.

Samenwerking

Bij de eerste school zijn er geregeld gezamenlijke activiteiten zoals het bespreken van thema's, voorleesontbijt of Sinterklaas. Verdere contacten zijn goed vanwege de korte lijnen; zodra de kinderen op school zitten ook met andere instanties. Er is geen contact met de andere VSO. De leerkracht benadrukt hoe belangrijk het is om met elkaar in overleg te gaan. Bij deze school is de directeur de contactpersoon. Voor de tweede basisschool geldt dat er af en toe met de burens een voorleesdag of buitenspelen wordt georganiseerd, de gezamenlijke activiteiten zijn moeilijk te realiseren aangezien er vanuit meerdere VSO's kinderen komen. Verdere contacten zijn er alleen binnen Gelderveste. De collega van deze leerkracht is de contactpersoon, deze collega is groepsleerkracht.

Eén leerkracht gaf aan dat er een bespreking over VVE plaats heeft gevonden in Zutphen. Er waren veel mensen ziek waardoor besloten werd dat deze bespreking nog een vervolg krijgt. Tijdens deze bespreking wordt meer ingegaan op de inhoud van VVE en de uitkomsten daarvan.

Hoofdstuk 5 Conclusie, discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden ten eerste de hoofdvraag en deelvragen beantwoord. Ten tweede worden de resultaten bediscussieerd. En tot slot worden er aanbevelingen voor de organisatie en vervolgonderzoek gedaan.

5.1 Conclusie

De aanleiding voor dit onderzoek was de vraag vanuit basisschool 't Prisma: *Welke manieren van overdracht kunnen op basisschool 't Prisma worden gebruikt zodat kinderen met een taalachterstand worden geregistreerd en begeleid?* Deze vraag zal aan het eind van de paragraaf beantwoord worden, allereerst zullen de deelvragen beantwoord worden om vervolgens antwoord te kunnen geven op de centrale vraag.

5.1.1 Leerkrachten en intern begeleiders basisschool 't Prisma

De eerste deelvraag is als volgt: *Welke aspecten vinden leerkrachten van basisschool 't Prisma belangrijk bij een overdracht van een leerling met een taalachterstand?* Uit de resultaten kwam naar voren dat de leerkrachten graag contact willen met de VSO en voor leerlingen met een VVE-indicatie een nauwe samenwerking met de VSO. Daarbij willen leerkrachten geen uitgebreide overdracht, met bijvoorbeeld bezoeken van pedagogisch medewerkers, aangezien dat veel tijd kost. De leerkrachten willen graag relevante informatie. Bij bijzonderheden willen ze wel graag contact met een pedagogisch medewerker, bij voorkeur telefonisch. Voor kinderen zonder bijzonderheden is een koude overdracht prima. De informatie die de leerkrachten van belang vinden toont overeenkomsten met de uitkomsten met het onderzoek van Amsing en Eilers (2012). Daaruit kwam naar voren dat: de sociaal-emotionele ontwikkeling, de thuissituatie, het verloop van de ontwikkeling, de pedagogisch-didactische aanpak, de betrokkenheid van externe instanties, medische zaken over het kind en een korte persoonlijke beschrijving over het kind vanuit de medewerker belangrijke informatie is. De leerkrachten vinden dit ook en voegen daarbij nog: taalvaardigheid, voorkeuren, interesses, talenten en psychosociale ontwikkeling aan toe. Er wordt door de leerkrachten wel benadrukt dat je het kind blanco moet zien en vooral moet kijken naar het kind zelf. Dat komt overeen met het onderzoek van Wilkinson et al., (z.d.) waarin benoemd wordt dat een reden om geen gebruik te maken van de informatie kan zijn dat leerkrachten liever hun eigen gedachten vormen over de mogelijkheden van de kinderen. Daarnaast laten leerkrachten niet weten of ze de informatie gebruiken waardoor de motivatie van de pedagogisch medewerkers daalt om een overdrachtsformulier in te vullen. Dat valt op bij het filmpje, zes van de zeven respondenten vindt dit filmpje onvoldoende, dit wordt niet gecommuniceerd naar de VSO.

Volgens Driessen et al., (2015) zijn de ouders een belangrijke partij bij de overdracht van kinderen met een taalachterstand. De docenten van 't Prisma stemmen hiermee in. Echter niet alleen bij kinderen met een taalachterstand maar bij alle overdrachten. Fukink et al., (2016) geven aan dat het belangrijk is om ouders aan het woord te laten en ieder zijn of haar eigen mening en beeld van het kind te delen. Dit gebeurt bij 't Prisma doormiddel van een kennismakingsgesprek. Alle leerkrachten zijn hier tevreden over. De manier waarop het kennismakingsformulier (bijlage 2) gebruikt wordt, verschilt. Hoewel de meeste leerkrachten benoemen dat dit als leidraad gebruikt moet worden, wordt het formulier soms nog afgewerkt. Daarnaast benoemen de leerkrachten zichzelf als betrokken partij. De pedagogisch medewerkers worden maar door drie leerkrachten genoemd wat opvallend is, want volgens Velsink (2016) zijn niet alleen ouders en schoolmedewerkers nuttig bij een overdracht, maar ook pedagogisch medewerkers.

Uit hoofdstuk 2 bleek dat intern begeleiders een grote rol bij de overdracht kunnen spelen. Volgens Jepma et al., (2013) kan een intern begeleider een coördinator of verantwoordelijke van de overdracht worden en onderling afspraken maken en zorgen dat de informatie serieus wordt overhandigd en op de goede plek komt. De leerkrachten en intern begeleiders zijn het hier niet mee eens. Vier van de zeven respondenten benoemen dat er geen rol is voor een intern begeleider tenzij er extra ondersteuning nodig is. Rooken et al., (2017) geven aan dat er een aparte onderbouwcoördinator aangewezen moet worden zodat de communicatie goed verloopt. Vanuit de leerkrachten wordt aangegeven dat dit

iemand moet zijn uit unit 1, die heeft het meeste raakvlak met de overdracht voor kinderen met een taalachterstand. Op dit moment is de directrice aanspreekpunt.

Voor wat betreft taalachterstanden willen de leerkrachten graag een nauwe samenwerking met de VSO. Bij kinderen met een VVE-indicatie willen ze graag weten: wat hebben ze extra gedaan, waar kunnen wij op doorgaan, hoe hebben ze ouders daarbij betrokken, waar lopen pedagogisch medewerkers tegen aan en wat is het niveau van de taalontwikkeling. Tot in groep 3 moet een VVE-programma doorlopen worden zodat het effectief is (Leseman in Van Lieshout et al., 2007 & Veen et al., 2013). Op dit moment is er geen VVE-programma op 't Prisma. De leerkrachten willen graag informatie over: de inhoud van VVE, wat de school daarmee kan doen, wat dat betekent voor de leerkrachten in de klas en wat VVE inhoud voor ouders. Aangezien de samenwerking tussen de VSO en basisschool er niet is, zou de gemeente eventueel kunnen helpen om afspraken te maken tussen peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en basisscholen om een doorgaande lijn te realiseren en bij te dragen aan de effectiviteit van VVE (Kamerstukken II, 31293, nr. 18, 2008).

5.1.2 Pedagogisch medewerkers

De tweede deelvraag is als volgt: *Welke aspecten vinden pedagogisch medewerkers belangrijk bij een overdracht van een leerling met een taalachterstand?* Uit de resultaten komt naar voren dat vanuit de VSO het OVM gebruikt wordt bij de overdracht. Alle ontwikkelingsfasen van het OVM worden overgedragen dit zijn: de sociaal-emotionele ontwikkeling, de ontwikkeling van het leergedrag, het ontwikkelingsverloop en de leerstof om het gestelde tussendoel te bereiken (DataCare, z.d.). Onder de fase ontwikkelingsverloop valt de taalontwikkeling. De ontwikkelingsfasen zijn opgedeeld in ontwikkelingslijnen die aan en uitgezet kunnen worden. Bij één VSO worden de gegevens voor elke leerling overgedragen doormiddel van het OVM en bij de andere VSO word het OVM alleen gebruikt bij VVE-kinderen en het observatieformulier 'Kijk mij nou' voor alle andere kinderen. Volgens Dekker et al., (2016) klopt het dat er grote verschillen zitten in de manieren waarop de informatie wordt overgedragen. De gemeente kan een beleid maken zodat er een standaard overdrachtsformulier wordt gebruikt (Rookken et al., 2017). Eén pedagogisch medewerker geeft aan dat het OVM gebruikt kan worden voor alle kinderen.

Andere informatie die pedagogisch medewerkers belangrijk vinden om over te dragen zijn; zelfredzaamheid, weerbaarheid, sociaal-emotionele ontwikkeling, bijzonderheden omtrent gedrag, bijzonderheden aangaande gezondheid, sterke en zwakke punten van het kind. Informatie over de thuissituatie moet van belang zijn volgens alle drie de pedagogisch medewerkers, één daarvan geeft aan dat het aan ouders is om over te dragen. De informatie moet wel gedeeld worden vinden de pedagogisch medewerkers. In ieder geval bepaalde basisinformatie zoals sociaal-emotionele ontwikkeling, zelfredzaamheid en weerbaarheid.

Alle drie de pedagogisch medewerkers vinden dat er nu al een warme overdracht gehanteerd wordt. Dat is opvallend, aangezien Driessen (2012) aangeeft dat een warme overdracht persoonlijk contact bevat tussen ouders, pedagogisch medewerkers én leerkrachten. Dat is niet het geval bij één VSO waarin het OVM en een filmpje naar de leerkrachten worden gestuurd. Bij de andere VSO staat de overdracht nog in de kinderschoenen. Voor VVE-kinderen wordt er een warme overdracht georganiseerd, het liefst één waarbij de leerkracht op de peuterspeelzaal kan komen. Bij VVE-kinderen wordt dan onder andere informatie gedeeld over: welke ontwikkeling de kinderen hebben doorgemaakt, van waar ze gekomen zijn en welke extra zorg er is geweest.

De betrokken partijen zijn volgens de pedagogisch medewerkers; leerkrachten, ouders en pedagogisch medewerkers. De betrokkenheid van ouders bij VVE staat nog in de kinderschoenen. De betrokkenheid van ouders wordt gewaarborgd doormiddel van een nieuwsbrief, ouderapp en boekenpret. Volgens Driessen et al., (2015) is stimulatie vanuit huis belangrijk voor de taalontwikkeling. Daarnaast wordt aangegeven dat de directeur of directrice betrokken is bij de overdracht. Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken dat de overdrachtsinformatie op dit moment gestuurd wordt naar het algemene e-mailadres waar de directeur of directrice meestal verantwoordelijk voor is.

Zoals beschreven in de vorige paragraaf is er geen sprake van samenwerking tussen de VSO en de basisschool. De VSO geeft aan dat er geen feedback komt op de manier van overdracht, waardoor zij geen idee hebben of het goed is. Dit komt overeen met de uitkomsten van het onderzoek van Amsing en Eilers (2012) waarin gezegd wordt dat de VSO weinig interesse ervaart van de leerkrachten, over de gegevens van het kind. Van de Vegt et al., (2007) geven aan dat er sprake moet zijn van een ononderbroken verwijzing, dit is bij één VSO niet het geval aangezien zij het observatieformulier 'Kijk mij nou' niet mogen overdragen aan de basisschool, daar is geen toestemming voor.

De conclusie van bovenstaande deelvraag is dat volgens de pedagogische medewerkers een warme overdracht doormiddel van het OVM moet komen voor kinderen met een taalachterstand. De informatie die dan gedeeld wordt is: alle ontwikkelingsfasen van het OVM model met aanvullend, welke ontwikkeling de kinderen hebben doorgemaakt, van waar ze gekomen zijn en welke extra zorg er is geweest.

5.1.3 Leerkrachten regio Zutphen

De derde deelvraag is als volgt: *Welke ervaringen hebben leerkrachten uit de regio Zutphen bij een overdracht van een leerling met een taalachterstand?* Uit de resultaten blijkt dat het in Zutphen hetzelfde is als bij basisschool 't Prisma. Uit de resultaten komt naar voren dat de twee scholen, die betrokken zijn geweest bij dit onderzoek, verschillende situaties hebben. Bij de ene basisschool is er een nauwe samenwerking met de VSO die in het gebouw zit. Hierdoor is het contact en de overdracht gemakkelijk. En wordt bij beide VSO's een warme overdracht gehanteerd, in grote lijnen overeenkomstig met de aanbevelingen van Dekker et al., (2016) en Van de Vegt et al., (2007). Wat opmerkelijk is, is dat er geen regulier contact is met de andere VSO in de buurt. Deze basisschool heeft alleen deze korte lijnen met de VSO in het gebouw.

Bij de tweede basisschool is er geen sprake van een warme overdracht integendeel daar is een koude overdracht van toepassing en soms zelfs geen overdracht. De informatie die is er niet of is summier zegt de leerkracht; Amsing en Eilers (2012) bevestigen dat dit vaker voorkomt. De leerkracht benoemt dat zij de essentiële informatie mist en meer haalt uit het kennismakingsgesprek dan de overdracht. Amsing en Eilers (2012) geven aan dat dit waarschijnlijk komt doordat pedagogisch medewerkers geen stempel op de kinderen willen drukken en dus geen essentiële informatie delen. Dit lijkt volgens Amsing en Eilers (2012) een vicieuze cirkel, de leerkrachten gebruiken de informatie niet waardoor de motivatie van de pedagogisch medewerkers om een overdrachtsformulier in te vullen daalt. De leerkrachten vinden het niet erg als de informatie gedeeld wordt doormiddel van papier alleen moet het wel inhoudelijke informatie zijn. Bij bijzonderheden willen deze leerkrachten wel een warme overdracht. Bij leerlingen met een VVE indicatie zou er al een warme overdracht gehanteerd moeten worden deze gaat alleen niet vlekkeloos.

Bij VVE-leerlingen willen de leerkrachten weten: op welke manier er gestimuleerd is, hoe vaak en met welk materiaal, welk resultaat, en welk VVE-programma is aangeboden. Bij één school in Zutphen hebben ze een vrijwilliger die met de kinderen, die extra ondersteuning nodig hebben, doormiddel van VVE apart oefeningen gaat doen. Wat inhoudt dat deze school bezig is met het VVE-programma dat door moet lopen op de basisschool (Veen et al., 2013).

Over de betrokken partijen zijn beide leerkrachten het eens, dat zijn: leerkrachten, ouders en leidsters. Dit komt overeen met de betrokken partijen die Velsink (2016) benoemd. Over de informatie die ze graag willen zijn deze leerkrachten het eens, namelijk: sociaal-emotioneel, motoriek, cognitieve ontwikkeling, zelfredzaamheid, gezondheid en thuissituatie. Eén leerkracht benoemd het belangrijk te vinden dat de informatie van de laatste periode beschreven wordt.

De conclusie op bovenstaande deelvraag is dat de leerkrachten in de regio Zutphen nog geen ervaringen kunnen delen waar basisschool 't Prisma iets mee kan. Afgezien van dat een leerkracht aangeeft dat als het mogelijk is om korte lijnen op te bouwen met de VSO dit ook te doen.

5.1.4 Conclusie centrale vraag

De centrale vraag van dit onderzoek is als volgt: *Welke manieren van overdracht kunnen op basisschool 't Prisma worden gebruikt zodat kinderen met een taalachterstand worden geregistreerd en begeleid?* Uit bovenstaande informatie blijkt dat leerkrachten van basisschool 't Prisma en van de basisscholen in Zutphen het eens zijn. Bij een VVE-indicatie móét er een warme overdracht plaatsvinden. Bij een VVE-indicatie is het verplicht om een warme overdracht te hebben (persoonlijke communicatie, 9 oktober 2018). De pedagogisch medewerkers dragen nu over doormiddel van een warme overdracht bij een VVE-indicatie, dit is alleen nog niet het geval geweest bij basisschool 't Prisma. Alle leerkrachten geven aan dat er dan wel relevante en inhoudelijke informatie gedeeld moet worden. Eén leerkracht uit Zutphen geeft aan dat als de mogelijkheid van korte lijnen er is deze altijd benut moeten worden.

Bij VVE-leerlingen die binnenkomen is er informatie die de leerkrachten extra willen hebben. Iedereen is het erover eens dat er informatie moet zijn over: wat er extra is gedaan, waar op door kan worden gegaan, hoe ouders erbij zijn betrokken, welke extra zorg er is geweest, welk VVE-programma er is aangeboden, waar pedagogisch medewerkers tegenaan zijn gelopen en het niveau van de taalontwikkeling. Daarnaast geven leerkrachten van basisschool 't Prisma aan te willen weten wat de inhoud van VVE is, wat de school kan doen, en wat het inhoud voor ouders. Dit is moeilijk te beantwoorden aangezien er geen VVE-programma aanwezig is, wat wel zou moeten voor de effectiviteit van VVE (Leseman in van Lieshout et al., 2007 & Veen et al., 2013). De overige informatie die alle respondenten belangrijk vinden zijn; sociaal-emotionele ontwikkeling, het verloop van de ontwikkeling, medische zaken, zelfredzaamheid en weerbaarheid. De pedagogisch medewerkers voegen daaraan toe; sterke en zwakke punten van het kind, en de ontwikkelingsfasen van het OVM (DataCare, z.d.).

Volgens Velsink (2016) en Lillejord et al., (2017) zijn ouders, pedagogisch medewerkers en leerkrachten nuttig bij een overdracht. De leerkrachten van basisschool 't Prisma vinden vooral de ouders bij een overdracht belangrijk. De pedagogisch medewerkers en leerkrachten uit de regio Zutphen vinden ouders, leerkrachten en pedagogisch medewerkers belangrijk bij een overdracht

Als gekeken wordt naar de samenwerking onderling is de conclusie dat, op het moment van schrijven, deze niet aanwezig is. De leerkrachten willen wel contact met de VSO voor een nauwe samenwerking, dit komt niet van de grond. Volgens Amsing en Eilers (2012) komt dit door het missen van een coördinator of verantwoordelijke. Dit zou een intern begeleider (Jepma et al., 2013) of een onderbouwcoördinator kunnen zijn. De leerkrachten van basisschool 't Prisma zijn het erover eens dat een intern begeleider alleen in beeld komt bij leerlingen met extra ondersteuning. Iemand van unit 1 zou dan geschikter zijn om de rol als onderbouwcoördinator op zich te nemen en te zorgen voor betere communicatie en een juiste overdracht. De pedagogisch medewerkers geven vooral aan dat het handig zou zijn als er één aanspreekpunt is, dan is het duidelijk waar de overdrachtsinformatie terecht komt. Dit is nu niet het geval, aangezien de overdrachtsinformatie nu naar het algemene mailadres gestuurd wordt.

5.2 Discussie

Er zijn een aantal beperkingen naar voren gekomen tijdens het onderzoek. Ten eerste is de validiteit een beperking gebleken toen bij één van de eerste interviews op basisschool 't Prisma ter sprake kwam dat op een andere school een 3+ groep aanwezig is. Dit topic is toegevoegd aan de lijst bij de leerkrachten van basisschool 't Prisma. Door niet precies dezelfde vragenlijst te gebruiken is de instrumentatie van het onderzoek aangetast tussen de groep leerkrachten van basisschool 't Prisma en de andere twee groepen; pedagogisch medewerkers en leerkrachten regio Zutphen. Dat zou een vertekening van de resultaten op kunnen leveren.

Een andere beperking is de omvang van de populatie (n=12). Aangezien er weinig tijd was en het een specifieke doelgroep betreft, is het aantal respondenten laag. Basisschool 't Prisma voldeed nog met een redelijke groep respondenten, namelijk zeven. Voor een vervolgonderzoek waarin meer tijd zou

zijn, is het aan te raden meer respondenten in de andere twee groepen, pedagogisch medewerkers en leerkrachten in de regio Zutphen, te benaderen.

De theorie die is gebruikt in hoofdstuk 2 was een beperking. Er was geen theorie te vinden over de samenhang tussen taalachterstanden en overdracht van de VSO naar de basisschool. Mede daardoor staan er weinig wetenschappelijke bronnen in hoofdstuk 2. Er is veel gebruik gemaakt van bronnen die één onderwerp hebben behandeld.

De betrouwbaarheid is gewaarborgd door de interviews af te nemen in een rustige ruimte en audio-opnames te maken. Dit is allemaal gedaan zoals van te voren beschreven. Bij de resultaten is gebruik gemaakt van citaten uit de interviews waardoor de transparantie is gewaarborgd. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is geborgd door meerdere personen mee te laten kijken tijdens het onderzoek. Bij de eerste hoofdstukken van dit onderzoek heeft de onderzoekster feedback gekregen van de een collega-student via Saxion Hogeschool. Na deze hoofdstukken kreeg de onderzoekster geen contact meer met deze collega. De onderzoekster heeft zelf contact opgenomen met een andere collega-student met dezelfde achtergrond. Daardoor hebben meerdere personen het gehele onderzoek meegekeken en voorzien van feedback.

Geconcludeerd kan worden dat de betrouwbaarheid gewaarborgd is binnen dit onderzoek. In tegenstelling tot de betrouwbaarheid is de validiteit in dit onderzoek is niet hoog. De instrumentele bruikbaarheid is voldoende. Basisschool 't Prisma kan de overdracht voor kinderen met een taalachterstand aanpassen en hierdoor worden deze kinderen geregistreerd en begeleid. Hiervoor zal een nauwe samenwerking met de VSO nodig zijn. In de aanbevelingen zal benoemd worden hoe deze conclusie uitgevoerd kan worden in de praktijk. De validiteit van het onderzoek en dan met name de generaliseerbaarheid is onvoldoende. De beginsituatie en de verwachtingen van deze basisschool kunnen anders zijn waardoor de conclusie(s) en aanbevelingen niet bruikbaar zijn op andere basisscholen.

5.3 Aanbevelingen

Ten eerste een aanbeveling voor de signalering van taalachterstanden. Een kind met een VVE-indicatie krijgt die al bij het consultatiebureau (NJI, z.d.) dat betekent dat de basisschool op dat moment nog niet in zicht is. De VSO heeft hier wel zicht op door de aanmelding van het kind. Op het moment dat het kind begint op de voorschoolse opvang moet er een documentatie worden opgesteld, om aan het eind gegevens over te dragen aan de leerkracht (NJI, z.d.). Een intern begeleider geeft aan dat het OVM geschikt zou zijn voor een overdracht. Dit model wordt nu al gebruikt voor VVE-kinderen binnen de VSO. Het OVM is een digitaal observatiesysteem voor de verschillende aspecten van de ontwikkeling van kinderen en jongeren (DataCara, z.d.). Dat betekent dat de taalontwikkeling in dit systeem naar voren komt. Het systeem heeft verschillende edities voor verschillende leeftijdsgroepen; zeer jonge kinderen (0-4 jaar), jonge kinderen (4-7 jaar), midden- en bovenbouw (7-12 jaar), voortgezet onderwijs (13-18 jaar) en één editie voor kinderen met meervoudige hulpvragen (0-18 jaar). Dat betekent dat de VSO gebruik kan maken van het systeem voor zeer jonge kinderen (0-4 jaar) en dat de basisschool gebruik kan maken van het systeem voor jonge kinderen (4-7 jaar) en midden- en bovenbouw (7-12 jaar) waardoor over de gehele voor- en basisschool periode van het kind inzicht is in de ontwikkeling. DataCara (z.d.), het bedrijf achter OVM, geeft aan dat het OVM een mogelijkheid biedt om samen te werken en daarmee een doorgaande lijn te creëren.

De leerkrachten willen graag contact en een nauwe samenwerking met de VSO, door het ontbreken van communicatie en een onderbouwcoördinator komt dit niet van de grond (Amsing en Eilers, 2012 & Jepma et al., 2013). Er moet begonnen worden met de communicatie tussen de VSO en de basisschool om zo verder te bouwen aan een nauwe samenwerking. Doormiddel van een toegepast psycholoog (hierna te noemen als TP) kunnen trainingen ontworpen worden om de communicatie en samenwerking tussen pedagogisch medewerkers en leerkrachten te vergroten. Dat betekent dat tijdens de trainingen een onderbouwcoördinator aangewezen kan worden. Voorafgaand aan deze trainingen is het raadzaam om de respondenten eerst bij elkaar te laten kijken, in dit onderzoek kwam naar voren dat daar vanuit beide groepen behoefte aan is. De leerkrachten zijn benieuwd naar wat de kinderen

doen op de VSO en hoe dat gaat. Door eerst een korte uitwisseling te houden kan er daarna bij de training dieper op worden ingegaan en hebben alle respondenten een goed beeld van wat haalbaar is. De trainingen zijn verder uitgewerkt in een plan van aanpak (zie bijlage 6).

In dit onderzoek is naar voren gekomen dat leerkrachten een warme overdracht willen bij VVE-kinderen. Bij VVE-kinderen is vanuit de gemeente gesteld dat er een warme overdracht móét zijn doormiddel van het OVM (persoonlijke communicatie, 9 oktober, 2018). Het blijkt dat dit in de praktijk niet voldoende wordt gedaan. Leerkrachten geven aan bepaalde extra informatie te willen bij een VVE-leerling, daarnaast geven ze aan dat ze willen weten wat de inhoud is van VVE, wat de school kan doen en wat het inhoud voor ouders. Het is aan te raden om onderzoek te doen naar een geschikt VVE-programma voor basisschool 't Prisma, zodat de vragen van de leerkrachten beantwoord worden. Tevens verhoogt een doorlopend VVE-programma de effectiviteit van VVE (Leseman in van Lieshout et al., 2007 & Veen et al., 2013). Doormiddel van een VVE-programma kunnen de kinderen met een taalachterstand extra begeleid worden door de leerkrachten.

Doormiddel van een OVM model, nauwe samenwerking én een VVE-programma op basisschool 't Prisma kunnen kinderen gesignaleerd en begeleid worden en zo kan een taalachterstand of andere ontwikkelingsachterstand voorkomen of bestreden worden (NJI, z.d.).

Daarnaast zijn er aanbevelingen die verschillende mogelijkheden voor toekomstig onderzoek bieden. Hetzelfde onderzoek kan gedaan worden in een breder tijdsbestek. Hierdoor is er de mogelijkheid om meer respondenten te benaderen waardoor er een breder beeld ontstaat over de verschillen van en tussen de drie groepen. Bij meer respondenten moet gedacht worden aan meer pedagogisch medewerkers die samenwerken met basisschool 't Prisma. Daarnaast kan gekozen worden voor meer spreiding, bijvoorbeeld door een bepaalde regio te onderzoeken waardoor de generaliseerbaarheid wordt verhoogt. Een ander vervolgonderzoek kan zich richten op de samenwerking binnen de brede school. Basisschool 't Prisma huisvest zich met nog twee andere scholen en een VSO in een brede school. Zoals in dit onderzoek naar voren is gekomen, is de samenwerking onvoldoende, hier zou onderzoek naar gedaan kunnen worden. Het is mogelijk om na de trainingen een onderzoek te doen of de overdracht is verbeterd voor kinderen met een taalachterstand.

Literatuurlijst

- Amsing, M., & Eilers, E. (2012, Juni). *Een optimale overgang van de voorschoolse instelling naar de basisschool*. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van <http://docplayer.nl/26000096-Een-optimale-overgang-van-de-voorschoolse-instelling-naar-de-basisschool.html>
- Amsing, M., Bosch, M., & de Wit, C. (2009). *De overgang naar het voortgezet onderwijs*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van https://newsroom.didactiefonline.nl/uploads/PDF/Overgang_naar_vo%20KPC%20groep.pdf
- Beekhoven, S., Jepma, IJ., & Kooiman, P. (2011, September). *Landelijke monitor Voor- en Vroegschoolse Educatie 2011, de vijfde meting*. Geraadpleegd op 22 oktober 2018, van <https://www.sardes.nl/>
- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., de Goede, M., Peters, V., & Van der Velden, T. (2013). *Basisboek Kwalitatief onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. (derde druk). Groningen: Noordhoff.
- Beernink, R., van Koeven, E., & Vreman, M. (2010). *Taaldidactiek*. (2^e druk) Baarn: ThiemeMeulenhof
- Bogard, K., & Takanishi R. (2005). *pK-3: An Aligned and Coordinated Approach to Education for Children 3 to 8 Years Old*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van <https://eric.ed.gov/?id=ED521747>
- Broström, S. (2000, September). *Transition to School*. Geraadpleegd op 23 oktober 2018, van <https://eric.ed.gov/?id=ED445814>
- Broström, S. (2018, 8 juni). *Problems and barriers in children's learning when they transit from kindergarten to kindergarten class in school*. Geraadpleegd op 22 oktober 2018, van <https://www-tandfonline-com.saxion.idm.oclc.org/doi/pdf/10.1080/1350293X.2003.12016705?needAccess=true>
- Bruggers, I., Driessen, G., & Gesthuizen, M. (2014, juni). *Voor- en vroegschoolse voorzieningen, effectief of niet? Samenhang tussen deelname aan voor- en vroegschoolse voorziening en de taal- en rekenprestaties van leerlingen op de korte en lange termijn*. Geraadpleegd op 26 februari 2019, van <https://www.ingentaconnect.com/content/aup/mem/2014/00000089/00000002/art00002#>
- CBS. (2018, 31 mei -a). *Leerlingen in (speciaal)basisonderwijs; migratieachtergrond*. Woonregio. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83295NED/table?ts=1529498582881>
- CBS. (2018, 5 juni -b). *Geboorte; Kerncijfers*. Geraadpleegd op 16 maart 2019, van [https://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=slnl&pa=37422ned&d1=0,4-5,7,9,11,13,17,26,35,40-41&d2=0,10,20,30,40,\(1-4\)-l&hd=090218-0953&hdr=g1&stb=t](https://statline.cbs.nl/statweb/publication/?vw=t&dm=slnl&pa=37422ned&d1=0,4-5,7,9,11,13,17,26,35,40-41&d2=0,10,20,30,40,(1-4)-l&hd=090218-0953&hdr=g1&stb=t)
- DataCare. (z.d.). *Seminarium voor Orthopedagogiek; Ontwikkelingsvolgmodel (OVM) de ontwikkeling van baby tot puber in beeld*. Geraadpleegd op 26 februari 2019, van https://www.datacare.nl/wp-content/uploads/2017/07/Brochure_DataCare_OVM.pdf
- Dekker, B., Paulussen-Hoogeboom, M.C., de Weerd, M., Jepma, IJ., Kruiter, J., & Beekhoven, S. (2016, Mei). *Conditie voor kwaliteit in kindvriendelijke overgang, eindrapport*. Geraadpleegd op 9 oktober 2018, van <https://onderwijsdatabank.s3.amazonaws.com/downloads/15168-condities-voor-kwaliteit-in-kindvriendelijke-overgang-11mei2016-b.pdf>
- Driessen, G. (2012, Januari). *Voor- en vroegschoolse educatie: veel variatie weinig efficiëntie*. Geraadpleegd op 25 oktober 2018, van https://www.researchgate.net/publication/235963844_Voor-_en_Vroegschoolse_Educatie_Veel_variatie_weinig_efficientie
- Driessen, G., Veen, A., & van Daalen, M. (2015). *VVE-doelgroepkinderen in de voorschoolse fase*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van <https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2015/02/VVE-doelgroepkinderen-in-de-voorschoolse-fase-PROO-review-Geert-Driessen-ea.pdf>
- Ellenbaas van Ommen, A., & Van der Maas, M. (2013, April). *Samenwerken aan een protocol*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van <https://www.kpcgroep.nl/media/1453/samenwerken-aan-een-protocol.pdf>
- Emmelot, Y., & van Schooten, E. (2006, November). *Effectieve maatregelen ter bestrijding van taalachterstanden in het primair onderwijs*. Geraadpleegd op 8 oktober 2018, van <https://www.kohnstammminstituut.nl/assets/sco763.pdf>

- Fukkink, H., Hoogeveen, K., & Muller, P. (2016, Maart). *Ouderbetrokkenheid bij overdracht. De rol van ouders bij de overgang van hun kind naar de basisschool*. Geraadpleegd op 28 september 2018, van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/10/03/ouderbetrokkenheid-bij-de-overdracht-de-rol-van-ouders-bij-de-overgang-naar-de-basisschool>
- Fukkink, R., Jilink, L., & Oostdam, R. (2015). *Een meta-analyse van de effecten van vve op de ontwikkeling van kinderen in Nederland*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018 van, https://www.researchgate.net/publication/318968823_A_meta-analysis_of_the_impact_of_early_childhood_interventions_on_the_development_of_children_in_the_Netherlands_an_inconvenient_truth
- Giallo, R., Treyvaud, K., Matthews, J., & Kienhuis, M. (2010, Januari). *Making the transition to primary school: an evaluation of a transition program for parents*. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van https://www.researchgate.net/publication/228639877_Making_the_Transition_to_Primary_School_An_Evaluation_of_a_Transition_Program_for_Parents
- Inspectie van het Onderwijs. (2018, 11 april). De staat van het onderwijs. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs. Geraadpleegd op 9 juli 2018, van <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2018/04/11/rapport-de-staat-van-het-onderwijs>
- Jepma, IJ., Muller, P., & Van der Bolt, L. (2013, November). *De verbindende schakel, praktijkonderzoek naar de inzet van de intern begeleider in de voorschool*. Geraadpleegd op 22 oktober 2018, van <https://www.sardes.nl/>
- Kaasjager, M. (2012, 10 februari). *Minister vergeet afstemming Voorschoolse Educatie(VVE) en Basisschool in kind-volgsysteem*. Geraadpleegd op 30 september 2018, van <https://www.sociaalwerknederland.nl/actueel/nieuws/1279-minister-vergeet-afstemming-voorschoolse-educatie-vve-en-basisschool-in-kind-volgsysteem>
- Kamerstukken II, 31293, nr. 18. (2008, 7 juli). Geraadpleegd op 22 oktober 2018, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-31293-18.html>
- Lillejord, S., Børte, K., Halvorsrud, K., Ruud, E., & Freyr, T. (2015, November). *Transition from kindergarden to school- a systematic review*. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van https://www.forskningssradet.no/servlet/Satellite?cid=1254027194384&pagename=VedleggPoi nter&target=_blank
- Meij, H., Mutsaers, K., & Pennings, T. (2009). *Effectiviteit van voor- en vroegschoolse programma's in Nederland*. Geraadpleegd op 24 oktober 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/EffectiviteitVVEinNederland.pdf>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (z.d.). *Overdracht naar de basisschool*. Geraadpleegd op 28 september 2018, van <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/ikk/1.-ontwikkeling-kind-centraal/overdracht-naar-de-basisschool>
- NJI. (2018, 17 juli). *Cijfers over jeugd en opvoeding; Kinderopvang*. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Overzicht-van-het-jeugdstelsel-Kinderopvang>
- NJI. (2016, 23 september). *Cijfers over jeugd en opvoeding; Peuterspeelzaal (PSZ)*. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van [https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-voorziening/Peuterspeelzaal-\(PSZ\)](https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-voorziening/Peuterspeelzaal-(PSZ))
- NJI. (z.d.) *Voor en vroegschoolse educatie (vve)*. Geraadpleegd op 16 maart 2019, van [https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Voor-en-vroegschoolse-educatie-\(vve\)](https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Voor-en-vroegschoolse-educatie-(vve))
- Oomen, C., & de Geus, W. (2009, November). *Doorgaande lijn van voor naar vroegschoolse educatie*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van <https://www.oberon.eu/data/upload/Portfolio/files/focus-doorgaande-lijn-voor-naar-vroegschoolse-educatie.pdf>
- Rookan, M., Kruiter, J., & Jepma, IJ. (2017, December). *Dag kinderdagverblijf, hallo school! Handreiking voor een kindvriendelijke overdracht*. Geraadpleegd op 13 oktober 2018, van <https://sardes.nl/C199-PB191-Dag-kinderdagverblijf-hallo-school.html>
- van Lieshout, P.A.H., Van der Meij, M.S.S., & de Pree, J.C.I. (2007). *Bouwstenen voor betrokken jeugdbeleid*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van <https://www.wrr.nl/publicaties/verkenningen/2007/04/19/bouwstenen-voor-betrokken-jeugdbeleid---15>

- Ploeg, C.P.B., Lanting, C.I., Galindo Garre, F., & Verkerk, P.H. (2007, Juli). *Screening op taalachterstanden en spraakstoornissen bij kinderen van 1 tot 6 jaar door jeugdgezondheidszorg. Deelrapport 1: inventarisatie van instrumenten*. Geraadpleegd op 13 oktober 2018, van <https://vng.nl/files/vng/vng/Documenten/Extranet/Sez/TNO-rapport%20Taalspraak.pdf>
- Van der Vegt, A.L., Studulski, F., & Klopprogge, J. (2007, november). *Voorschoolse voorzieningen en onderwijskansen, review van de onderzoeksliteratuur*. Geraadpleegd op 16 oktober 2018, van http://www.delokaleeducatieveagenda.nl/bookups/Reviewvoorschoolsevoorzieningen_Sardes.pdf
- Veen, A., Karssen, A.M., van Daalen, M.M., Roeleveld, J., Triesscheijn, J., & Elshof, D. (2013). *De aansluiting tussen voor- en voerschoolse educatie en tussen voerschoolse educatie en groep* Amsterdam: Kohnstamm Instituut. Geraadpleegd op 4 oktober 2018, van https://www.kohnstamminstituut.nl/pre-cool.nl/assets/kohnstamm_892.pdf
- Velsink, M. (2016, 7 oktober). *Overgang van kinderopvang naar school kan beter*. Geraadpleegd op 30 september 2018, van <https://www.kinderopvangtotaal.nl/overgang-van-kinderopvang-naar-school-kan-beter/>
- Verhoeven, N.(2014). *Wat is onderzoek: Praktijkboek voor methoden en technieken*. (vijfde druk). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Wilkinson, J.E., Johnson, S., Watt, J., Napuk, A., & Normand, B. (z.d.) *Baseline assessment in Scotland: an evaluation of pilot procedures*. Geraadpleegd op 22 oktober, 2018, van <http://ser.stir.ac.uk/pdf/119.pdf>

Bijlagen

Bijlage 1 Eigen werk verklaring

Ondergetekende(n): (Naam student/en)

Kirsten Okken 405062

verklaart/verklaren ondubbelzinnig dat:

- 1) dit werkstuk eigen werk is en derhalve geen inbreuk maakt op het auteursrecht van een ander.
- 2) alle gebruikte bronnen (waaronder internetpagina's) zijn voorzien van bronvermelding.
- 3) dit verslag digitaal is ingeleverd via Blackboard (SafeAssign).

Plaats: Deventer

Datum: 27-02-2019

Handtekening(en) :

Kirsten Okken

N.B. Schending van bovengenoemde 'Eigen werk verklaring' wordt als fraude aangemerkt als bedoeld in **Art. 19 OER**.

Bijlage 2 Kennismakingsgesprek formulier

Het kennismakingsformulier dat de leerkrachten van basisschool 't Prisma gebruiken bij hun eigen overdracht.

Pagina 1

Kennismakingsgesprek			
Naam van de leerling:	Datum:		
Aanwezig bij het gesprek:			
Kindbeschrijving			
Hoe zou u uw kind omschrijven? Wat zijn de kwaliteiten van uw kind?			
Sociaal- emotionele ontwikkeling			
Uw kind:			
☐ Heeft plezier			
☐ Is zeker van zichzelf			
☐ Is snel angstig			
☐ Komt goed voor zichzelf op			
☐ Uit spontaan emoties			
☐ Vraagt hulp als dat nodig is			
☐ Speelt met andere kinderen			
☐ Heeft weinig ruzie			
Hoe is de omgang met volwassenen?			
Waar wordt uw kind blij/ boos/ bang/ verdrietig van?			
Hoe is het slaapgedrag van uw kind?			
Hoe is het eetgedrag van uw kind?			
Welke woorden passen bij uw kind? B.v.:			
☐ spontaan	☐ zelfverzekerd	☐ teruggetrokken	☐ gevoelig
☐ opgewekt	☐ somber	☐ vermoelend	☐ lawaalerig
☐ driftig	☐ veeleisend	☐ uitdagend	☐ verlegen
☐ levendig	☐ agressief	☐ passief	☐ druk
☐ ontspannen	☐ gespannen	☐ open	☐ jaloers
☐ vrolijk	☐ negatief/ positief zelfbeeld	☐ rustig	☐ afwachtend
☐ leergierig	☐	☐	☐

Spelen, ontdekken en leren
- Is uw kind nieuwsgierig, wil hij/zij graag dingen weten? - Welke activiteiten vindt uw kind leuk? Waar speelt uw kind het liefst mee? - Speelt uw kind voornamelijk binnen of buiten? - Begrijpt uw kind uw vragen meestal? - Kan uw kind zich goed concentreren? Hoe lang? - Is uw kind bij een opvang/crèche/vorige school geweest? - Ging hij/zij daar graag naar toe? - Is er een overdrachtsformulier voor school? - Heeft uw kind interesse in boeken? - Kent uw kind al kinderen die in deze unit zitten?
Thuisituatie
Hoe ziet de samenstelling van het gezin er uit? Hoe is de opvang geregeld? Zit uw kind bij een club, sport?
Bijzonderheden
Denk b.v. aan: allergieën, traumatische ervaringen geweest? Zijn er dingen waar we rekening mee moeten houden?

Bijlage 3 Codering leerkrachten en intern begeleiders basisschool 't Prisma

Vormgeving overdracht

Warme of koude overdracht

Huidige situatie	Gewenste situatie	Eigenschappen vormgeving
- Documentatie vanuit de peuterspeelzaal wordt opgevraagd, niet gezien - Twee aanmeldingsgesprekken - Gaat altijd telefonische en een klein verslagje - Geven ouders of Peuterspeelzaal de informatie niet - Niet objectief - Papieren nog niet binnen - Standaard voor het kind komt - Korte telefonische overdracht, summier - Geen persoonlijk contact - Papieren verslagen - Kennismakinggesprek met ouders - Overdracht is verschillend 4X - Geen overdracht - Leerkrachten behoefte aan overdracht	- Zelf initiatief voor overdracht - Peuterjuffen over de vloer kost veel tijd - Schriftelijke overdracht - Niet te veel informatie - Na twee weken gesprek met VSO 2X - Bijzondere dingen, telefonische contact 3X - Samen in dossier (overdracht informatie en kennismakingsgesprek) - In overleg met ouders peuterspeelzaal bellen - Kort verhaaltje over hoe het kind is - Relevante dingen 5X - Contact tussen voorschool en leerkrachten - Geen duidelijke voorkeur voor verhaaltje of 5-puntschaal - Een combinatie van een verhaal en 5 punt schaal	- Soms plakboek, soms formulier - Doelen afvinken bij binnenkomst gebeurd niet. - Alles moet nog uitgevonden worden - Informatie komt overeen bij wel of geen VSO genoten - Informatie komt soms niet meer, soms geen behoefte aan dus vraag je niet - Hoeft er niet altijd leuk uit te zien - 5-punt schaal handig bij opzoeken - Per kind bekijken wat past - Open in gaan - Verhelderend dat je met leidsters kan spreken
Eigen overdracht	Model bij overdracht	Warme of koude overdracht
- Ouder zijn ervaringsdeskundige 5X - Eigen overdracht is prettig 2X - Beter beeld van het kind - Formulier als leidraad - Formulier geeft handvaten, anders vergeet je veel - Ruimte voor wat ouders kwijt willen - Ik ga echt alles langs - Lijstje afwerken - Dingen die niet goed gaan vertellen ouders niet zo snel - Vertel maar, al ik wat mis	- OVM voldoende - Leerlijnen 0-3 niet aansluitend, wel mogelijkheden -	- Nooit warme overdracht gehad - Warme overdracht 5X - Warme overdracht qua tijd niet haalbaar - Warme overdracht bij alle leerlingen - Warme en koude overdracht als er dringende dingen zijn - Niks bijzonders dan koude overdracht 2X - Bijzondere gevallen persoonlijk doen, tenzij niet anders kan 2X

dan vraag ik - Belangrijke dingen krijgen wij van ouders - Bij dit gesprek alleen wat ouders ervan vinden, VSO ernaast - Het formulier, dat moet geen doel op zich zijn		
Eigen beeld vormen	Overdracht VVE	Filmpje
- Eerst eigen beeld en mening van het kind vormen, daarna informatie doorlezen - Wat signaleer ik, staat dat in het verslag - eerst zelf kijken - Na het kennismakingsgesprek informatie doorlezen - Eigen gevoel erbij houden, niet laten inkleuren -	- Iemand van VVE mee - Bij VVE traject samenwerken met peuterspeelzaal - Persoonlijk contact - Afstemmen voor onderwijsbehoefte en wat er geboden kan worden	- Niet gezien - Ik vond het wel heel leuk - Inhoud onvoldoende 6X

Betrokken partijen

Betrokken partijen overdracht	Rol IB'er	
- Leerkrachten waarbij het kind in de groep komt 6X - Leidster kinderopvang 3X - Heel sterk de ouders 4X - Partijen bij elkaar is makkelijker - Kennismakingsgesprek ook ouders erbij	- Geen rol voor IB'er tenzij extra ondersteuning 4X - Geen IB'er of pedagogisch medewerker - IB; er is must bij zorgleerlingen 2X - Rol IB'er is er zeker - Kan daarna ook nog 3X - Op de hoogte zijn van de leerlingen - Kennis over extra ondersteuning - Zicht houden op ondersteuning	-

Informatie van het kind

- Thuisituatie

Informatie vanuit VSO	Informatie die leerkrachten graag willen	Eigen vaardigheid
- Doorgaande lijn - Informatie moet niet leidend zijn - Hoe het kind is, een omschrijving - Bijzonderheden in een	- Taalvaardigheid - Allergieën, bijzondere dingen in de familie 3X - Als laatst naar het cognitieve 2X - Het totaalpakket	- Eerst naar het kind zelf kijken 3X - Zelf laten ontdekken 3X - Talenten van het kind - Interesses

uitgebreid verslag - Hulpvraag - Normale ontwikkeling - Niet alleen de problemen maar ook het positieve 2X - Achteraf vragen kan stellen	- Waar is die goed en sterk in - Zijn/haar voorkeuren - Terug kijken wat is opgevallen - Relevante informatie vanuit het consultatiebureau - Juist dat wat opmerkelijk is voor kinderen van die leeftijd - Fysieke beperking - Wat zou een kind graag willen leren, motivatie 2X - Zindelijk zijn - Aandachtspunten - Waar het bang voor is - Waar hebben zij al op ingezet - Hoe kunnen wij extra hulp bieden - Wat het nodig heeft om verder te kunnen ontwikkelen 2x -	- Wat het kind kan -
Psychosociale ontwikkeling	Sociale ontwikkeling 4X	Thuisituatie
- Contact met ander kinderen - Contact met volwassenen 2X - Welbevinden van het kind 2X - Hoe heeft het kind zich gevoeld 4X - Spelgedrag 2X	- Karaktereigenschappen - Hoe reageert het op situaties - Stukje concentratie - Wat het kind leuk vindt 2X	- Is erg belangrijk 6X

VVE kinderen/zorgleerlingen

Overdracht	Informatie	Signaleren en delen
- Praktijk valt tegen - Zelf initiatief - Geen verslaglegging bij VVE 2X - Doorgaande lijn - VVE traject - Niet het wiel opnieuw uitvinden - Bij VVE/zorg leerlingen nauwe samenwerking met VSO - Terugkoppeling	- Wat ze extra hebben gedaan 5X - Waar kunnen wij op doorgaan 6X - Testen van kinderen krijgen 2X - Hoe hebben ze ouders daarbij betrokken 2X - Wat ouders thuis kunnen doen 2X - Wat de school er mee doet 2X - Waar ze tegen aan lopen 2X - Taalvaardigheid 2X - Wat het kind als prettig en niet prettig ervaart	- Ouders weten zelf niet wat er gebeurd is 4X - Niet allemaal starten op hetzelfde punt - Te weinig weten dan zelf opzoek

	- Wat houdt het in - Wat betekent dat voor leerkrachten 2X	
--	---	--

Succesfactoren van de overdracht

Succesfactoren overdracht van VSO	Succesfactoren overdracht kennismakingsgesprek	
- Uitgebreid verslag - Kan niet spreken van een succes - De start is er - Inspirerend sommige dingen. - Papier is prettig - Herkenning is fijn - Schuin doorkijken op bijzonderheden 2X - Soms dingen terug zien van het consultatiebureau	- De gesprekken die wij met ouders voeren 6X - Contact, heel persoonlijk - Na zes weken een gesprek, hoe kinderen het ervaren - Dat je het kind ziet 2X - Aandacht aan het kind	- Eigen beeld vormen is sowieso belangrijk 2X

Belemmeringen/valkuilen van de overdracht

Belemmeringen/valkuilen		
- Zelf initiatief nemen voor contact - Negatieve kanten bekijken - Goed om te weten dat er iets is - Niet te veel papierwinkel - Een uitgebreid iets met bezoeken - Vrij summier - VVE indicatie mist in kennismakingsgesprek - Nog nooit warme overdracht bij VVE leerlingen -	- Kinderen krijgen een stempel 2X - In achterhoofd houden dat kind recht heeft op een nieuw begin - Niet altijd objectief - Inspelen op het moment en niet op wat er al was - Eerst zien wat het kind doet, leuk vind en de ontwikkelingsperspectieven	- Meer informatie vanuit de voorschoolse opvang - Andere gegevens ook overdragen bij zorgleerlingen - Achteraf zien dat het er al in stond - Verschillende organisaties - Niks weten van het kind

Samenwerking

Gezamenlijke activiteiten

Contacten onderhouden

Contact persoon

Gezamenlijke activiteiten	Contact nu	Contact persoon
- Bibliotheek 2X - Gymzaal 3X - Brandoefening - Nee, helemaal niks 6X - Eén school binnen die school verschillende richtingen	- Nu concurrentie 5X - Geen behoefte aan contact 2X - Oppervlakkig maar respectvol - Je bent wel een aparte school 2X - Geen verslaglegging	- De directrice onderhoudt contacten 4X - Eén aanspreekpunt iemand uit unit 1 6X - Raakvlak meest dichtbij - Taak van de directeur - Contactpersoon heeft

	gezien, dus niet voldoende - Goed overleg	telefonische contact met ouders voor gesprek, gelijke informatie - Kinderen tussendoor glippen - Haalbaar 2X
Kijkje in de keuken	Samenwerking algemeen	Contact toekomst
- Leuk om bij elkaar te gaan kijken 6X - Waar komen ze vandaan, wat doen ze daar 3X	- Grootschaligheid en afstand tot VSO - Zelf initiatief - Humanitas heeft alles, verlies je wel wat - Wij in pandig BSO - Humanitas heeft wel te maken met drie of meer scholen	- Ouders zelf laten bepalen - Iedereen evenveel kans geven 3X -

Blanco start

Blanco start		Achterstand
- Dan weet je niks en dan moeten de alarmbellen gaan rinkelen 2X - Alles opnieuw moeten uitvinden - Wel graag informatie - Fijn om alles te weten maar ook niet - Soms is het nodig om wel mee te nemen - Per geval verschillend	- Kind wel blanco zien 5X - Verder met die insteek - Ieder kind verdient een eerlijke en misschien wel tweede kans	- Taalontwikkeling zwak in achterhoek - Er is al veel bekend voor taal of rekenachterstand

3+Groep

Mening	Slimme peuters	
- Klantbinding, zieltjes winnen 2X - Niet haalbaar - Ouders vinden het heel handig en goedkoop 2X - Mag het wettelijk 2X - Zoveel mogelijk kinderen proberen binnen te halen - Slimme zet van hun - Gemeen 2X - Grens verleggen als je 3,5 jarige hebt 2X - Als je dat moet uithalen om leerlingen binnen te krijgen klopt je onderwijs niet	- Kind ver in de ontwikkeling dan kijken naar wat kan er binnen de VSO extra geboden worden - Uitzondering bij meervoudig begaafd	

Bijlage 4 Codering pedagogisch medewerkers

Vormgeving overdracht

Warme of koude overdracht

Huidige situatie	Gewenste situatie	Filmpje
- Via de mail - Ik vind het goed zoals het nu gaat 3x - Rapportanalyse gaat naar ouders - OVM, rapportanalyse en filmpje gaan daar basisschool 2X - Standaard formulier is summier - Ouders krijgen OVM niet te zien - Eindgesprek met ouders 2x - Telefonische contact met basisschool en dan afspraak maken - Geen toestemmingsformulier om zelf te geven, stimuleren wel maar is hun recht 2x	- Mooiste is als wij langs kunnen komen, organisatorisch niet haalbaar - IKC wel heel mooi voor doorgaande lijn - Leerkracht naar PSZ -	- Bevat; talenten van het kind, hoe het kind is 2x - Niet alleen tekst maar ook beeld erbij
Eigenschappen vormgeving	Model bij overdracht	Warme of koude overdracht
- School weet wat voor kind het in huis krijgt - Zo min mogelijk bevooroordeeld	- OVM doen we voor de VVE kinderen met indicatie - Overdracht met OVM - Voor alle andere kinderen hebben wij 'Kijk mij nou' - OVM voor alle kinderen - Dan kun je toelichten waarom - Mis een stukje toelichting, dus nu, aantekeningen maken - Bij kijk mij nou wel toelichting - OVM voor ondersteuning als leidraad - Bijzonderheden worden aangegeven	- Warme overdracht 3x - Warme overdracht vanwege filmpje, dus extra moeite - Niet warm vanwege niemand van de basisschool spreken 2x

Betrokken partijen

Betrokken partijen overdracht	Rol IB'er	Betrokkenheid ouders VVE
- Leerkrachten 2X - Ouders 2x - Leidster 3X - Directeur van de basisschool	- Een IB'er zou kunnen, zou mogen	- Bedoeling dat ouders daarbij betrokken zijn - Nieuwsbrief, Boekenpret en Ouderapp

Informatie van het kind

- Thuisituatie

Informatie die gedeeld moet worden	Thuisituatie	Signaleren en informatie delen
- Bijzonderheden voor gedrag - Bijzonderheden voor gezondheid - Taalontwikkeling 2X - Weerbaar - Zelfredzaam - Sociaal emotioneel 2X - De sterke en de zwakkere punten -	- In hoeverre wij daar zicht in hebben 3X - Het moet nu hebben - Belangrijk deel wat ouders overdragen - Wij zijn er voor het kind -	- Zet ik in het OVM - Elke ontwikkelingslijn van het OVM - Die informatie gaat mee naar de basisschool - Rekening mee houden om het kind veilig te laten voelen

VVE kinderen/zorgleerlingen

Overdracht	Informatie	Signaleren en delen
- Benoemen verwijzing naar de basisschool - OVM en warme overdracht is extra informatie - Kind dat opvalt dan gaan wij langs 2X	- Het gebied waar wij ons zorgen over maken - Welke ontwikkeling ze hebben doorgemaakt - Van waar ze zijn gekomen - Waar je extra zorg aan hebt gehad - Nederlandse taal niet goed spreken is iets om door te geven -	- Taak is om te signaleren en ouders informeren 2X - Is wel een lijn in het OVM - Wij verwijzen geregeld door - Dan is er al integrale vroeghulp geweest - Wij zijn hier voor het kind, je wil het kind een goede start geven

Succesfactoren van de overdracht

Succesfactoren		
- Filmpje wat wij sturen - Geen maatbeker - Weer kritische kijken naar het kind - Korte lijnen die we gaan opbouwen - Leerkracht of IB'er proberen te vinden	- Elk voor eigen mentor kinderen - Je bent heel vrij bij het OVM - Via protocol van dit zijn de niveaus plus zelf een kort stukje erbij	

Belemmeringen/valkuilen van de overdracht

Belemmeringen/valkuilen		
- Geen feedback van de	- Algemeen mailadres 2X	

basisschool 4X - Geen zicht op hoe het verder gaat 2X - De tijd	- Misschien niet warm genoeg -	
---	-----------------------------------	--

Samenwerking

Gezamenlijke activiteiten

Contacten onderhouden

Contact persoon

Gezamenlijke activiteiten	Contacten onderhouden	Contact persoon
- Brede school overleg en scholenmarkt	- Merk ik niet heel veel nee - Zij zullen zelf contact op moeten nemen - Leidster neemt contact op met die school	- Een aanspreekpunt vanuit de school - Niet één bepaald persoon 2X - Algemeen mailadres
Kijkje in de keuken	Samenwerking algemeen	
- Sta ik voor open, heel welkom. 3X - Wel hetzelfde verhaal al met de tijd - Overleg met leidinggevende - Andere vorm van kijken bij elkaar bijv speeddaten - Alleen maar positief	- Eén keer is een collega naar school geweest	

Blanco start

Blanco start		
- Informatie moet gedeeld worden - Nee daar sta ik niet achter - Deels mee eens - De drie punten aan het begin, dat is zijn zijn, dat is hoe hij is - Bepaalde basisinformatie wel over dragen		

Bijlage 5 Codering leerkrachten regio Zutphen

Vormgeving overdracht

Warme of koude overdracht

Huidige situatie	Gewenste situatie	Model bij overdracht
- Speelleergroep zit erbij in - Van te voren bespreken - De overdracht gaat gemakkelijk - Met elkaar overleggen 2X - Ouders mogen zelf beslissen of ze die geven 2X - Eerste weken intake gesprek - VSO moet actie ondernemen - Kinderen lopen een beetje heen en weer - Tijdens een wenperiode, dat is prettig	- Ik mis de essentiële informatie 2X - Papieren overdracht met inhoudelijke informatie 2X - Warme overdracht met leidster, is voor leidster belastend - Dit biedt wel wat informatie	- Overdrachtsformulier is standaard - OVM is goed model, niet te doen om voor alle kinderen in te vullen - Uit het OVM kan veel gehaald worden - Is ook een peuterversie van -
Eigenschappen overdracht	VVE kinderen	Warme of koude overdracht
- Sociaal wenselijk ingevuld word 2X	- Voor VVE kinderen gebruiken ze het OVM - VVE kinderen een warme overdracht, gaat niet altijd vlekkeloos	- Warme overdracht - Warme overdracht bij kind met bijzonderheden

Betrokken partijen

Betrokken partijen overdracht		
- Leerkrachten 2X - Ouders 2x - Leidster 2X		

Informatie van het kind

- Thuissituatie

Informatie die gedeeld moet worden	Thuissituatie	
- Sociaal emotioneel - Motoriek - Informatie over laatste periode - Cognitieve ontwikkeling - Zelfredzaamheid en gezondheid van het kind	- Thuissituatie is ook belangrijk 2X	

VVE kinderen/zorgleerlingen

Overdracht	Informatie	Vanuit de basisschool
- Koude overdracht	- Welke manier hebben	- Vrijwilliger voor VVE

- Wij krijgen een overdrachtsformulier - Het OVM laten ze zien - OVM zou gebruikt moeten worden, krijgen wij niet te zien	- jullie gedaan om te stimuleren - Hoe vaak, met welk materiaal, welk resultaat - Geen zicht op welk VVE-programma is aangeboden - Informatie die er toe doet	- kinderen en extra ondersteuning - Bij schokkende ontwikkeling na acht weken huisbezoek en gesprek met ouders - Als ik er niet zeker over ben wel (telefonische contact)
---	--	--

Succesfactoren van de overdracht

Succesfactoren als VSO in school zit	Succesfactoren als VSO buiten de school zit	
- Dat je de kinderen al kent - Ze weten wie de juf is - Ze kunnen rond kijken - In gesprek kan gaan met de leidster - Bij buitenspelen komen de peuters ook buitenspelen - Korte lijnen zijn heel fijn	- Kennismakingsgesprek geeft meer informatie dan overdrachtsformulier	

Belemmeringen/valkuilen van de overdracht

Belemmeringen/valkuilen		
- Redelijk veel informatie door het praten - Niet alle informatie die je wilt hebben van papier - Fijner als we dat van te voren wisten - Geen informatie, summier		

Samenwerking

- c. Gezamenlijke activiteiten
- d. Contacten onderhouden
- e. Contact persoon

Gezamenlijke activiteiten	Contacten onderhouden	Contact persoon
- Bespreken thema's - Voorleesontbijt - Sinterklaas - Met de burens wel eens voorleesdag of buitenspelen	- Alleen binnen Gelderveste - Goed vanwege korte lijnen - Zodra ze op school zitten met andere instanties - Van verschillende VSO - Belangrijk om goed met elkaar in overleg te gaan	- Mijn collega is contactpersoon (groepsleerkracht) - De directeur

	- Geen contact met andere VSO	
Samenwerking VVE		
- Bespreking voor VVE in de gemeente Zutphen krijgt nog een vervolg		

Blanco start

Blanco start		
- Je hebt gelijk een beeld van het kind - Soms wel handig om informatie te hebben - Wel met een open blik kijken naar de kinderen - Soms wel vragen bij ouders - Afwachtende houding bij ouders		

Bijlage 6 Plan van aanpak

Om de samenwerking tussen basisschool 't Prisma en de VSO te optimaliseren kan er gebruik worden gemaakt van trainingen. Deze trainingen kunnen gegeven worden door een TP'er. De TP'er kan gebruik maken van de beroeps specifieke competentie Coaching, Counseling en Training. Doormiddel van een training kan een bepaalde vaardigheid, in dit geval communiceren en samenwerken, aangeleerd worden.

Er is gekozen om twee trainingen te geven, één over communicatie en één over samenwerking. Zoals al eerder is benoemd is het handig als de leerkrachten en pedagogisch medewerkers bij elkaar gaan kijken voorafgaand aan de training. Daardoor heeft iedereen een beter beeld van hoe het in de praktijk eraan toe gaat en welke mogelijkheden er zijn om samen te werken. De eerste training zal gaan over communicatie. Daarbij kan gedacht worden aan verschillende communicatiemodellen en inventariseren wat iedereen verwacht van elkaar. Dit kan doormiddel van flip-overs of een andere manier waardoor er contact met elkaar wordt gezocht. Het doel van de eerste training zal zijn contacten opbouwen en kennis over de communiceren vergaren.

De tweede training zal in het teken staan van samenwerken. Bij deze training zal eerst geïnventariseerd worden welke manier van samenwerking iedereen prettig vindt. Dit zal net als bij de eerste training op een andere wijze gebeuren dan dat de TP'er voor de groep staat en vragen stelt. Het doel van deze training is om samen te werken en dat zal tijdens de training veelvuldig aan bod komen. Dit kan in de vorm van toneelspel, samenwerkingsoefeningen etc. Daarnaast is er in de laatste training ruimte om een onderbouwcoördinator aan te wijzen en duidelijke afspraken maken over het takenpakket.

In deze tweede training is het raadzaam om gezamenlijk, met de leerkrachten en pedagogisch medewerkers, een plan van aanpak te maken. In dit plan van aanpak zal komen te staan wat er de komende periode gaat gebeuren bij kinderen met een taalachterstand die naar de basisschool gaan, hoe dit contact zal plaatsvinden en welke informatie er wordt overgedragen. Door het plan van aanpak maak je concreet welke vorm van overdracht er de komende periode gehanteerd gaat worden. Zoals besproken in de aanbevelingen kan daarna eventueel onderzoek gedaan worden of de effectiviteit van de trainingen is gewaarborgd en of de overdracht bij kinderen met een taalachterstand is verbeterd.

Bijlage 7 Stellingen

FORMULIER AANLEVEREN VIJF STELLINGEN

N.B. Je levert vijf uitdagende stellingen aan, je hoeft het hier niet persé mee eens te zijn

Studentnummer : 405062
Naam student : Kirsten Okken
Onderwerp scriptie : De overdracht tussen de voorschoolse opvang en de basisschool gericht op kinderen met een taalachterstand.

Stelling 1: De overdracht voor kinderen met een taalachterstand móét door de gemeente geregeld worden.

Stelling 2: Er moet meer aandacht komen voor taalonderwijs.

Stelling 3: Elk kind verdient een blanco start op de basisschool.

Stelling 4: Een VVE-programma moet verplicht zijn op een basisschool.

Stelling 5: De samenwerking binnen een brede school moet gewaarborgd worden door de gemeente.